

360/1818 III. 30.

AZ ÉRMELLÉKI REF. EGYHÁZMEGYE

1917. évi szeptember hó 18-án Székelyhídon
tartott rendes közgyűlésének

JEGYZŐKÖNYVE.

Kiadta;
SZABÓ ZOLTÁN
egyházmegyei főjegyző.

NYOMATOTT BRÜNNER ADOLF SZÉKELYHID.

AZ ÉRMELLÉKI REF.
EGYHÁZMEGYE

1917. évi szeptember hó 18.-án

Székelyhidon tartott

rendes közgyűlésének

Jegyzőkönyve.

Kiadta:

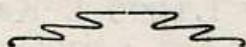
SZABÓ ZOLTÁN

egyházmegyei főjegyző.

AZ ÉRMELLÉKI REF. EGYHÁZMEGYE

1918. évi szeptember hó 18. napján Székelyhidon tartott
rendes közgyűlésének

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak:

Végh József esperes és dr. Babós János egyházmegyei gondnok elnöklete alatt:

a) Tanácsbírák:

Lelkészek:

Bányay László
Lengyel Pál
Jakab József
Kiss Sándor
Szabó Mihály
Takács Zsigmond

Világiak:

Konrád László
Magyary Miklós
Pappszász Lajos
Bónis Elemér
Fráter István

b) Tisztviselők:

Egyházmegyei főjegyző: Szabó Zoltán
„ aljegyző: Bodor Pál
„ számvevő: Bányai László
„ pénztárnok: Takács Zsigmond
„ ügyész: dr. Gulácsy Sándor
Orsz. lelk. nyugd. int. pénztárnok: Kalmár István

c) **Az egyházak képviselőiben :**

- Albis :
Almosd : Székelyhidy Béla l.
Alpárkeresztur : Csuka Ferenc l.
Asszonyvására : Csóka Sámuel pr.
5 Bagamér : Bányay László l. Karsai Lajos g.
Bályok : Kalmár István l. Szatmári Károly pr.
Berettyószéplak : Kocsis József pr.
Bihardiószeg : Fias Kálmán l. Szabados János g.
Biharfélegyháza :
10 Biharvajda : Kovács Gábor l. Simon József g.
Csokaly : Simon Imre l.
Erábrány : Debreczeny László l.
Eradony : Balogh Zoltán sl.
Erbogyoszló ; Jakab József l. Herman József g.
15 Erkeserü : s. Nagy József l.
Erköbölkut : Varga Béla sl.
Ermihályfalva : Vigh József esperes, Konrád László pr.
Erolaszi : Dajka István l.
Ersemjen : Szatmári Károly l.
20 Értarcsa :
Gálospetri : Takács Zsigmond l.
Hegyközszentimre :
Hegyközszentmiklós : Sillye Gábor l. Balázs József g.
Kiskereki : Lengyel Pál l.
25 Kokad : Bodor Pál l. Karcza Antal g.
Kóly :
Magyarkécz :
Margitta : Balogh Ferenc l. Gázmár József, g.
Micske :
30 Monospetri :
Nagyléta : Radó József l.
Ottomány : Szabó Mihály l.

- Piskolt: Thamásy Géza sl,
Poklostelek: Kiss Sándor l. S. Nagy Károly g.
35 Szalacs: Hegedüs Albert l.
Székelyhid: Szabó Zoltán l. Hajdu József fg,
Szentjobb: Csokonay József l. Osváth Pál g.
Tóti: V. Kovács Lajos l. Fóris István g.
Ujléta: Bogdán János l.
40 Vedresábrány:

d) Választott tanítói képviselők:

Molnár Antal (Bagamér) Csóka Lajos (Asszonyvására)
Szatmáry Károly Bályok.

37. sz. Végh József esperes üdvözölvén a megjelenteket az érmelléki ref. egyházmegye 1918. évi szeptember hó 18-án délelőtt 9 órára Székelyhidon összehívott rendes közgyűlését az elnökség nevében megnyitotta.

38. sz. Gyűlés megnyitása után lelkeszi főjegyző számba veszi a közgyűlés alkotó tagjait.

Elnökség megállapítja, hogy az elől megnevezett tagok az elnökséggel együtt 50-en vannak jelen. Távolmaradásukat igazolták: Kalas István, Molnár József, Kovács László, Rác Lajos lelkeszek. Hadbavonulás miatt nem lehetett jelen: Laczák Dezső lelkesz, Farkas Gábor tanácsbíró, és dr. Várady Miklós világi főjegyző.

39. szám. Esperes betérjeszti következő jelentését az egyházmegye 1916. évi valláserkölcsei állapotáról;

Esperesi jelentés

az érmelléki ref. egyházmegye 1916. évi valláserkölcsi
állapotáról.

Nagytiszteletű s Tekintetes

Egyházmegyei Közgyűlés!

A 3 éven keresztül folyton dúló háboru okozta közlekedési zavarok s a családomban közvetlen engem ért szomorú megpróbáltatás miatt a szokásos egyházlátogatást minden helyen nem eszközölhettem magam, helyettesítések útján kellett azt elvégeznem, buzgó segítségemre voltak e munkánál Takács Zsigmond, Kiss Sándor, Lengyel Pál, Jakab József tanácsbíró urak, kiknek nagy körültekintéssel végzett szolgálataikért hálás köszönetemet nyilvánítani kedves kötelességemnek ismerem.

Tiszta, világos képet nyújtani tudom csak normális körülmények között lehet, de megközelítőleg bár tökéletes jelentést adni megkísérlem.

I. Az egyház belélete.

1. Istentiszteletek ünnep és vasárnap délelőtt minden helyen egyházi beszéddel tartattak meg.

Vasárnap délután már csak 24 helyen tartatott felváltva egyh. beszéd, káté s biblia magyarázat, a többi 15 helyen a hivek szórványos jelenléte miatt csak ima volt.

Hétköznapokon 20 helyen tartatik isteni tisztelet rendesen imával, a többi 19 helyen csak bizonyos napokon.

Biblia magyarázat 28 helyen adventi heteken 2—3-szor, 2 helyen a bört időszakában is, 6 helyen általában nem tartatik. Hétköznap délutáni isteni tisztelet nincs sehol. Gyermekek isteni tiszteletek sem tartatnak, de a III-VI. oszt. iskolás gyermekek a tanító felügyelete alatt templomba járnak 23 egyházban.

2. Konfirmációra 21 helyen a lelkész, 18 helyen annak felügyelete alatt a tanító készíti elő a növendékeket. Az ünnepélyes szertartás 27 helyen áldozó csütörtökön, 12 helyen az iskolai év után következő vasárnap tartatik meg. Emléklapot s bibliát 23 helyen kaptak a növendékek. Az iskolát időelőtt elhagyott növendékek konfirmálására legtöb helyen a szülők buzdításával, szószéki felhívásokkal igyekeznek hatni lelkészeink.

3. A templomot a hivek talán a háboru miatt a szokottnál nagyobb buzgósággal látogatják mindenütt.

Ünnep és vasárnap délelőttöként az idehaza maradottaknak 30—40% hétköznapokon 1—8%-a.

4. Urvacsorával éltek :

Bőjtben	4228
Husvétkor	7626
Pünkösdkor	6891
Ujkenyérkor	4448
Ujborkor	4015
Karácsonykor	7008

Összesen : 34216

Az Urvacsora a betegeknek Urvacsora osztáskor adatik rendszerint, de kívánatra bármilyen időben.

5. Sektáriusok vannak Baptisták	389
Felekezet nélküliek	402
Törvénytelenül élők	73

Ezen bajok megszüntetését lelkészeink a stóla elengedéssel, reábeszéléssel, felvilágosítással igyekeznek gyógyítani. Jólesik megállapítani, hogy a múlt évihez viszonyítva, ha nem sok is, de mégis némi javulás konstatálható.

6. Állami anyakönyv szerint ref. házasság kötött	78
„ „ „ vegyes „ „	24
Esketési anyakönyveink szerint ref. házasság „	78
„ „ „ vegyes „ „	24
Megegyezés kötött javunkra	7
„ „ kárunkra	3

A házasulók kihirdetését s a vegyes házasság körüli eljárást szabályozó intézkedéseket lelkeszeink figyelemmel kísérik. A javunkra vagy kárunkra kötött házasságokról 27 helyen rendes nyilvántartást vezetnek, 12 helyen pedig az esketési anyakönyv észrevétel rovataiba írják be.

7. Egyházi szertartásainkat mellőzték az elmúlt évben 8-an	
a szülöttek száma állami anyakönyv szerint	798
„ „ egyházi „ „	794
halottak száma az állami anyakönyv szerint	1150
„ „ egyházi „ „	1146
Eltemetettek egyházi szertartással	1146

8. Viszálkodó házaspárokat békitettek — esetben.

9—10. Az egyház s iskola javára tett adományok:

1 Albis.

Kovács Gábor jegyző ur iskolás gyermekek vizsgafutalmára 20, Az Urasztalát a hivek buzgósága látta el 180, Perselypénz begyűlt 146.33

Összesen 346.33

Más jótékony célra nem gyűlt semmi.

Az egyház adományozott 28.—

2. Álmosd:

Fráter Zoltán 500 k, Fráter Imre 66.50 k, Miskolczy Jenő 45.64 k., Fényes Etelka 45.98 k., Horvát Endre 14.02, Kovács Bálint 10 k., Fogyasztási szövetkezet 4000 k., Perselypénz 478.90, a szent asztalt a hivek látták el 180 k.

Összesen 5341.04

Erdélyi menekültek javára gyűjtés 320

Az egyház adományozott 30

3. *Apátkeresztur:*

Urasztali adományok 40 K. Perselypénz 20 k. összesen 60
Máscélu adomány
Az egyház adományozott 69.76

4. *Asszonyvására:*

Urasztalához a hivek 200 k., perselypénz 8.68 k.,
Összesen: 208.68

5. *Bagamér:*

Egyházfentartási alapra Fagyal Eszter, Szász Jánosné
200 k., Biró Gyula 100 k., Ásztai János 25., Vas
Istvánné 25 k Iskolás szegény gyermekeknek Lakatos
Ágnes 200, perselypénz 46.54, adott kenyér s bor 324 k.
Összesen 820.54

Máscélra nem adakoztak
Az egyház adományozott 45.90

6. *Bályok:*

Orgona alapra Lupsi Lajos 20 k., Csókás Lajosné 2.22
Godza Sándorné 4 K., Urasztalához Gróf Károlyi Imre
100., Perselypénz 46.01, többektől a Bárczay alapít-
ványra 22 k.
Összesen 194.23

Máscélra nem gyült semmi
Az egyház jótékony célra adott 53.24

7. *Berettyószéplak.*

Perselypénz 114.69 adományok 14 k.
Összesen: 128.69

Kárpátfalvára gyült 149.—
Az egyház jótékony célra adott 27.14

8. *Bihardiószeg.*

Sarka Béla orgona alapra 10 k., Többek Urasztali
kenyér és borra 55 k., Kocsis Istvánné 1 teritőt 50 k.,
értékben, Tóth Józsefné 1 kályhát 100 k. lelkészlakhoz,
Az egyháznak hagyományoztak Diószegi Ferencz 10 k.,
Varga István 4., Teleki Lajos 10., N. N. 10., Veres
Ferenczné 50 Medvés Kálmánné 24, Kertész Jánosné 100

Összesen 423.—

Amerikában élő polgárok a szegényházbeli öregeknek 200 k., özv. Veres Ferenczné 25 k., mások 17 k.		
	Összesen:	423.—
Az egyház által tett adományok		50.—
<i>9 Biharfélegyháza:</i>		
Többek 170 k., Perselypénz 70 k., kenyér és bor 160		
	Összesen	400.—
Rokkant katonák, hadiárva s tüdőbetegek részére		105.—
Az egyház által tett adományok		24.—
<i>10. Biharvajda:</i>		
Az Urasztalához adtak többen 80 k., özv. Kovács Mihályné 20 k.,		
	Összesen	100.—
Máscélu adomány nem történt.		
Az egyház adományozott		20.—
<i>11. Csokaly:</i>		
A szentasztalhoz adomány 80 k. szegénygyerme- keknek jutalmul az iskolákban Noszlopy Gyula		20.—
	Összesen	100.—
Egyebekre begyűlt		117.49
Az egyház adományozott		07.—
<i>12. Érabrány:</i>		
Magyar ref. segélyegylet templom építésre 100, Urva- csorai kenyér s borra egyesek 90 k., egyh. fentartási alpra egyesek 259 10 Könyvtár alpra egyesek 40 k., szegény alpra 10., Sörös István harang alpra 10 k., Rázsó József templom alpra 50 k., perselypénz terem fűtésre 28.10, közszükségletre 20.84 k.		
	Összesen	608.04
Máscélu adományok		162.03
Az egyház jótékony célra		162.03
<i>13. Éradony:</i>		
Perselypénz 30 k., Urasztalát ellátták 60 k.		
	Összesen	90.—
Máscélra nem gyűlt semmi. Egyház adományozott		10.—

14. *Érbogyoszló* :

A hivek önkéntes szolgálma-nya 800 k., perselypénz 41.81 k., egyesek hagyománya 43 k., kenyér és bor érték 240 k., kis bibliákra 11.48	Összesen	1136.29
Máscélra semmi. Az egyház adományozott		35.—

15. *Érkeserü* :

Urasztali kenyér és bor 82.29 k., perselypénz 19.71 k., orgona alapra 20 k,	Összesen	122.—
Máscélra semmi. Az egyház adományozott		15.—

16. *Érköbölkut* :

Dr. Kiss Pálné 10 k., kenyér s bor 60 k., perselypénz 24.93	Összesen	94.93
Hadi árváknak 78.16 k. Az egyház adományozott		156.69

17. *Érmihályfalva* :

Urasztali kenyér s bor 120., k., perselypény 180.72., Szentmiklósi Károlyné az egyháznak 10,	Összesen	310.72
Többek a templomkert javára 346.28		346.28
Az egyház jótékony célra		272.09

18. *Érolaszi* ;

Urasztali kenyér s bor 140 k.	összesen	140.—
Erdélyi menekülteknek		41.40
Az egyház adományozott 163.62		163.62

19. *Érsemjén* :

Orgona alapra Geszti László 50 k., Nyiri András 24., Bertalan Imre 6, Szatmári Károly 30 k., adtak perselypénz 57.32, az urasztalt ellátták a hivek 200 összesen		368,72
Más jótékonycélra gyűlt 109.46 Az egyház adományozott 50.—		

20. *Értarcsa* :

Kenyér s bor 160, perselypénz 30	összesen	190.—
Máscélú adomány nincs. Az egyház adott		50.—

21. *Gálospetri* :

Fráter Vinczéné Renáth Ilona urnő 2, iskola alapjára 2000 k., értékü telket adományozott, Sas Károlyné 20 k, orgona alapra, persely pénz 131.01, kenyér és bor 120 kor. értékben	összesen	2271.01
Máscélú adomány nincs. Az egyház adott		80.—

22. *Hegyközszentimre :*

Kocsis Sándor temető föld vásárlásra 100, ugyanez toronytető javításra 100, kenyér bor 120, persely pénz 17.50	összesen	337.50
Máscélú adományok 15 k. Az egyház adományozotti		30.—

23. *Hegyközszentmiklós :*

Istvándi Lajos egyházfentartási alapra 400, kenyér s bor értéke 60, persely pénz 19	összesen	479.—
Máscélú adomány nincs. Az egyház adományozott		37.—

24. *Kiskereki :*

Perselypénz 33.37, kenyér és bor érték 50,	összesen	83.37
Máscélú adományok 45.12, Az egyház adományozott		10.—

25. *Kokad :*

Perselypénz 128.14, kenyér és bor érték 100,	összesen	228.14
Máscélú adomány 28.80 Az egyház adományozott		7.—

26. *Kóly ;*

Perselypénz s urvacsorai kellékekre	összesen	120.—
Máscélú adomány nincs. Az egyház adományozott		14.—

27. *Magyarkéc :*

Kenyér és borért 130, perselypénz 85.47, Borsi Sándorné 10	összesen	225.47
Máscélú adomány nincs. Az egyház adományozott		80.38

28. *Margitta.*

K. Szabó Sándor s neje urvacsorai alapítványra 200, Dobos Ferenc kertkerítésre 20, Gyarmati Ferenc közszükségletre 5, temetkezési társulat iskolai alapnak 133, Szegény gyermekeknek ruha segélyre Halász Sándor és neje 10, Gázmár József 10, Molnár Imréné 4, iskolás gyermekeknek isk. felszerelésekre összeadtak 187, perselypénz 216.62, urasztali ajánlatok 150	összesen	935.62
Máscélú adomány 87.— Az egyház adományozott		26.50

29. *Micske :*

A szent Asztal ellátására egyesek 40, az egyháznak adományoztak Kovács Albert 30, ifj. Szélesi Lajosné 10, Székely András 3, Fehér Sándor 10, Baranyi László

100 k. hadikötvényt, a hivek közmunkával megtakarítottak 400 koronát	összesen	593.—
Máscélú adomány 30.16 Az egyház adományozott		168.—
<i>30. Monospetri :</i>		
Urasztali kenyér s bor érték 20, perselypénz s gyűjtés		
38.44	összesen	58.44
Máscélú adomány nincs. Az egyház adományozott		24.60
<i>31. Nagyléta :</i> Egyházfentartási alapra hivektől 340, urasztali szükségletekre 300, Fekete Lajos egyháznak 50, Fábián Sándorné egy terítőt 50 k., értékben, perselypénz 176.87,		
	összesen	916.87
Máscélú adomány 25, az egyház adományozott		479.99
<i>32. Ottomány :</i>		
Perselypénz 51,49 Kovács András orgona alapra befizet 500, Szabó Mihály lelkész az Urasztalhoz bort adott 120, többen kenyeret 40 k.	összesen	711.49
Máscélú adomány nincs. Az egyház adományozott		28.10
<i>33. Piskolt :</i>		
Erdős Zsigmond ajándéka 2, perselypénz 139.20 urvacsorához többen 156 k.	összesen	297.20
Máscélú adomány nincs. Az egyház adományozott		103.—
<i>34. Poklostelek :</i>		
Nagy József v. ábrányi tanító egyházfentartási alapra 30, többen 156,	összesen	146.47
Máscélú adomány nincs. Az egyház adományozott		165.12
<i>35. Szalacs :</i>		
Urasztalához kenyér s bor 200, perselypénz 156.03, Tamás Andrásné ruhasegély adománya szegény iskolás gyermekeknek 30 k. értékben, Tar András árva alapra 50, László Sándor árva alapra 10, Albert József végrendeletileg 2000 k. ez azonban még befizetve nincs, szolgálmányokban közmunkában a hivek 800, összesen		3246.03
Máscélú adomány 112.— Az egyház adományozott		52.10
<i>36. Székelyhid :</i>		
Többek az urasztalhoz 300, perselypénz 107.80, Bokor		

Ferenc 20, Sali József 5, Szabó Ferenczné 20, Népbank 40 k. adott	összesen	572.80
Máscélu adomány nincs. Az egyház adományozott		71.—
37. <i>Szentjobb</i> :		
Perselypénz 55.48, Veres Károlyné 20, urvacsorai kellekrekre 100	összesen	175.48
Máscélu adomány 150 k. Az egyház adományozott		87.99
38. <i>Tóti</i> :		
Egyházfentartási alapra Hoch Sámuel 40, Gus Péter 14, Kovács Bálint, Solyom Elek, Szilágyi Lajos 10—10 Király Sándor 2 k. a szent asztalhoz kenyér és bor a hivektől 150 k. értékben perselypénz 75.97	összesen	221.97
Máscélu adomány nincs. Az egyház adományozott		21.15
39. <i>Ujléta</i> : Kenyér és bor adomány egyesektől 150, perselypénz 291.13 k.		
	összesen	441.13
Máscélu adomány 118.54 k. Az egyház adományozott		111.89
40. <i>Vedresábrány</i> :		
Kenyér és bor adományok egyesektől 57.28, urasztali szerelvényekre többen 19, nőegylet alapra Szilágyi Lajos 5, Sztanka Jolán egy terítőt 26.16, perselypénz 40.86, Fogyasztási szövetkezet 27.20	összesen	175.50
Máscélu adomány 70.39. Az egyház adományozott		10.—

II. sz. Szegényekről s árvákról csaknem minden helyen a polgári község s hadisegély egylet gondoskodik. Az egyházak 285,18 k. osztottak ki az arra külön is reászorultak között, tankönyv s ruhasegélyben 186 gyermek részesült, kiutaltatván nekik 981 kor.

12. sz. Felekezeti sérelem nem fordult elő.

13. sz. A temetők kivilágítása ott a hol róm. cath. egyház is van alig meggátolható, bár e szokás ellen nyilvánosan is felléptek lelkészeink.

14 sz. Vallásos felolvasások a múlt évben nem tartattak

15. sz. Paróchiális kör nincsen sehol — nincsenek

oly népes gyülekezeteink a 15. pont b-h pontjára is csak nemmel felelhetek.

16. sz. Téli Ujság 640 példányban jár, többen a Vasárnapot is járatják a „Prótetáns Arvaházi Naptár“ csaknem minden gyülekezetben megrendeltetik. Ref. könyvtár külön nincs.

II Az egyházközség külélete szervezete vagyona.

17-18 sz. A presbitérium minden helyen szabályszerűen a törvényben elő írott tagokkal van szervezve, a kettős elnökség 4 helyen van szokásban csak negyed évenként, sőt többször is tartanak törvényes formában összehívott gyűlések, melynek határozatai törvényszerűleg jegyzőkönyveztetnek mindenhelyen. Jegyzőkönyvet 3 helyen a lelkész a többi helyeken a tanító mint jegyző vezeti. A jegyzőkönyvek bevannak kötve.

19. sz. Az egyházközségi közgyűlésnek tagja minden arra jogosított egyháztag 36 egyházban, képviseleti alapon csak 3 egyházban van szervezve, felmentés a szervezés alól egy sincs.

20 sz. A közgyűlés határozatai minden helyen törvényszerűleg vezetnek.

22. sz. Anyakönyveink minden helyen bevannak kötve s pontosan tisztán vezetnek.

23—27. sz. Pontokra helyeslőleg igennel felelhetek.

28. sz. A 39 egyházból 19-nek van külön földbirtoka 7-nek bérháza, a bérházak bérbe adatnak, a földek egy része házilag kezeltetik, más része feles művelés alatt áll, 5 helyen haszonbérbe adás útján jövedelmez, a jövedelmek rendesen befolynak.

Az ingatlanok mind az egyház nevének vannak s a telekkönyvi betétek rendben vannak, kivéve Ujlétát, ott a templom telkét s lelkészlak telkét most rendezni nem lehet, mert egy angol pénzintézet nevének áll, amely egy másikkal fuzionált, azzal pedig most tárgyalni nem lehet. A tanítói földek is az egyház nevének állanak minden helyen.

30. sz. Egyházmegyénk összes egyházainak tőkepénze és alapja van 236501.92 kor.
alapítványai vannak 187235.12 „

a kettő összege: 323737.04 kor.

31. sz. Az egyházmegye egyházainak magtár vagyona készpénzben 31802.44 kor. a magtári kamatok a múlt évben nem fizették pontosan a termény árak tulmagas ára miatt, mert több helyen a természetben fizetendő kamat értéke felülmulta volna a kivett tőkét magát. Méltányossági alapon azonban csaknem minden helyen rendeztetett.

32 sz. Egyházainknak összes adóssága 353232.74 Kor. ezen összeggel az egyházak négyrészben— 86000 Kor. —a közalapnak tartoznak, fizetve utánna 1 és $\frac{1}{2}\%$ -t részben a főiskolának bankoknak alapoknak 5-8 $\frac{0}{0}$ -os kamat mellett. A kamatok s törlesztési részletek lehetőség szerint pontosan vannak fizetve.

33. sz. Szabályszerűleg jóváhagyott költségvetés van minden helyen.

34. sz. A hivekre kivan vetve 78477.90 Kor. készpénz rendes egyházi adó, 36 egyház adósegélyes lévén ott a törvényes adókulcs alkalmaztatott. Adókönyve minden egyháztagnak van. A múlt évben dacára a 18387.69 Kor. kivetett pótdónak, a fedezet sok helyen nem fedezte a szükségletet s mivel az adósegélyért folyamodni nem lehetett kénytelenek voltak több helyen kölcsönhöz folyamodni, ez magyarázza meg, hogy az adósság, mely 1915-ben 339570 korona volt, most 353233.74 kor.-ra szaporodott vagyis 13653.74 koronával emelkedett ezen tételek pótkivetés útján azonban mind befolytak s mind engedélyezve lettek a kényszerítő szükség hatása alatt.

36 egyházunk a múlt évben 56297.99 kor. adósegélyt élvezett

35. sz. A múlt évi számadások minden egyházban szabályszerűen vezették, számvevőszék által felül vizsgáltattak.

Bevétel volt egyházainknak összesen ;	383789.67 kor.
Kiadása „ „ „ „	378405.56 „
Maradvány	<hr/> 5385.11 kor.

36. sz. Templom, lelkészlak, iskolák mellékhelyiségek anyag s munkás hiány miatt az egész éven át alig renováltattak, annak szüksége most minden egyháznál ugyszolván minden épületre nézve fent áll de mint megbotránkoztatásig türhetetlen s halaszthatatlanul javítandót fel kell említenem a biharvajdai, csokalyi, érkeserüi, kólyi, ujlétai lelkész lakásokat, a piskolti érkeserüi, vajdai egyik egyik iskolát, valamint a kéci iskolát

37. sz. A múlt évben új építkezés csak V. ábrány eszközölt

lelkészlakot alakította át 2466.60 Kor. értékben. A különféle épületek karbantartására az elmúlt évben a jelzett hiányok dacára kifizettek egyházaink 17665.51 Kor-t

38. sz. Tűzkár ellen a normál értéknek megfelelően biztosítva vannak egyházainknak minden épületei 1,492306.80 kor. erejéig, mely után biztosítási díj fejében befizettetett pontosan 2331.46 Kor.

39. sz. Pénzkezelésre külön helyiség 8 helyen van, a többi helyeken a lelkészi irodában kezeltek, tűzmentes szekrény 5 helyen van más helyen 2 zárral ellátott szekrényben vagy ládában őriztetnek az egyház javai.

40. sz Hivatalnokok kivannak fizetve minden helyen.

41. sz. Mindennemű köztartozás fizetve van, 4 helyen nem fizeték pontosan az adót, de már az is rendezve lett.

42. sz. 7 egyházunk amult évben kapott 33000 Kor. tőkekamat segélyt, ezen összeg azonban csak a folyó év legelején lett folyosítva, csak nem minden építkezésre adatván; felhasználni még nem lehetett, betétként kezeltek biztos helyeken.

Tóti 350 Kor.-t kapott vihartépte temploma helyre hozására.

Államsegélyt kongruában 17786.23 Kor-t

Korpótlékban 18400.

Adósegélyben 56297.99

Összesen : 92484.22 Kor-t kaptak egy-

házaink, nem számítva a tanító fizetésekhez adott ennél sokkal többre tehető államsegélyt. 5 egyházunk 678 Kor. segélyegyleti segélyt is kapott Tarcsa 2000 Kor. népiskolai tőkesegélyben részesült, Bályok a polgári községtől 200 Kor. segélyt nyert.

43. sz. Pere egy egyháznak sincs.

44. sz. A temetők az egyház nevének állanak. felkerítve nincsenek, csak árok s élőfakéretés van körül a legtöbb helyen, a kellő gondozást is megakasztotta a háboru.

III Iskolai ügyek.

46. sz. A zegyházmegye minden egyháza Érabrány, Poklostelek, Ujléta Vedresábrány kivételével tart ment felekezeti iskolát, a jelzettek közül a 3 állami, Uj-létán községi iskola van. Felekezeti tanítói állás van 81:

47. sz. Minden egyház élvez iskolai államsegélyt.

48. sz. Tanítói díjlevelek megvannak erősítve, megőriztetnek, valamint a javadalmi jegyzőkönyvek is.

49-50. sz. A 46 alatt jelzett 4 iskolában az illető lelkészek tanítják a vallás az állam által megszabott 30 Kor.-ás óradíj mellett. Említett iskolák valamikor mind az egyházi voltak, most is odajárnak gyermekeink rendszeresen.

51-54. sz. Pontokra igennel válaszolhatok.

55. sz. A kisebbek igen, a nagyobbakat azonban miniszteri rendelet mentesíti. A mulasztokkal szemben a múlt évben a törvény szigora nem volt alkalmazható.

57-59. sz. Mindenikére igennel felelhetek.

60. sz. Az egyházlátogatás egyházmegyénk minden iskolájá mérlegelve a helyi viszonyokat megfelelőnek találta.

IV. Egyházi tisztviselők nevei hivatalos s erkölcsi működése.

61. sz. Az egyházi behivatalnokok lelkészek, s. lelkészek, tanítók gondnokok neveit pontosan s hűen tünteti fel az általunk beszolgáltatott adatok alapján megszerkesztett egyházkerületi névtár.

62. sz. Az egyházi tisztviselők hivatalos kötelességeiket kellő buzgósággal végezik, a presbyterek ellen sem lehet panasz, kivéven Kólyon, hol többszöri felhívásra sem mennek gyűlésre, sem isteni tiszteletre, a baj orvoslása folyamatban van.

Behivatalnokaink a Hitel s Fogyasztási szövetkezetek intézésében fejtenek ki nagy buzgóságot.

63. sz. A gyülekezet s az egyházi hivatalnokok között Kólyt kivéve megvan az áldásos béke s szeretett a hivatalnokok közt mindenütt megvan az egyetértés s bizalmas bensőséges viszony, csak Albison nincs a vett jelentés szerint.

V. Statisztikai adatok.

64. sz. Egyházmegyénk ref. lakosainak a száma: 52064 lélek ebben a számban bene vannak a szórványok is.

65. sz. Anyakönyvi adatok szerint született 403 fi, 391 nő összesen 694 lélek, ezekből törvényes 376 fi, 355 nő összesen 36

Meghalt 561 fi, 385 nő összesen 1146 lélek. Házasságot kötött 78 tiszta ref. pár 24 vegyes összesen 102 pár Konfirmáltatott 298 fi, 430 nő összesen 728 növendék. Áttért 4 fi, 3 nő összesen 7, kitért 4 fi, 17 nő összesen 26. Fogyás az egyházmegye hívek között 186 fi, 241 nő összesen 427.

Teljes tisztelettel

Érmihályfalva 1917 aug. 20.

A nagytiszteletű és tekintetes egyházmegyei közgyűlésnek

alázatos szolgálója :

VÉGH JÓZSEF.

esperes.

Egyházmegyei közgyűlés, az egyházak belételetét, külételetét, szervezetét, vagyonát, iskolai ügyeit, statisztikai, adatait, valamint erkölcsi életét részletesen tárgyaló esperesi jelentést tudomásul veszi s azt jegyzőkönyvében kinyomatni rendeli.

40. sz. Lelkészi főjegyző felolvassa az esperesi időszaki következő jelentést.

Esperes időszaki jelentése.

Nagytiszteletű és Tekintetes

Egyházmegyei közgyűlés!

Legközelebbi közgyűlésünk óta általam elnökileg végzett ügyekről jelentésemet alábbiakban van szerencsém beterjeszteni.

Lelkeszi karunkból ismét áldozatot követelt a halál. Elment itthagyt bennünket *Magyary Gábor* volt biharvajdai lelkész társunk, szeretteinek ölelő karjai között Nagyváradon csendesen elaludt. Temetésére a rendetlen vonatközlekedés miatt csak elkésve érkeztem, a gyászmenetet már az utcán találtam s bucsu-beszédemet koporsója felett nem mondhattam el. A másik halott a tényleges állomány embere volt *K. Szabó József* vedresábrányi lelkésztársunk, hosszas betegeskedése után aug. 11.-én megszűnt élni. Temetése idejéről haladéktalanul értesítettem lelkész társaimat a család kívánságának figyelembe vételével a gyász szertartás Balogh Ferencz, Kiss Sándor kartársaimmal közösen végeztük, rajtuk kívül még 12 lelkésztársunk áldozván jelenlétével a kegyeletnek.

Temetés után a helyettesítésre s leltározásra vonatkozó előintézkedéseket megtettem, a helyettesi teendőkkel Csuka Ferencz apátkereszturi, a leltározással előbbi közbejöttével Balogh Ferencz margittai lelkeseket bíztam meg. Egyházmegyénk részvétét mindkét gyászos háznál tolmácsoltam. Elhunyt testvéreink emlékezetének *jegyzőkönyvi megörökítését* midőn kérem, egyszer s mindenkor felhatalmazást kérek arra is, hogy *lelkésztársaink temetése* alkalmával az egyházmegye nevében s terhére mindenkor helyezhessen az elhunyt koporsójára koszorut az esperes.

Elekes Gyula b. széplaki s lelkész rendes lelkésszé választván meg, helyére Mohácsy József s. lelkészt hatalmaztam fel, a lelkészi teendők ellátására, lelkész kérelmére azonban már fel-

mentetett. Vadon Andor b. diószegi s. lelkész Sármaságra rendes lelkészül hivatván meg a s. lelkész hiányra való tekintetből Kiss Lajos theológiát végzett ig. tanítónak megadatott az engedély az urvacsorai kehely kiosztására. Szabó Mihály ottományi lelkész mellé Sárközi István hittan hallgatót hatalmaztam fel. Magyar-
kércről Kovács Antal s. lelkész elmegy helyette Gergorits Mihály s. lelkész nyer alkalmazást s. felhatalmazást.

Módi Irma tótii, Posta Emma érábrányi, Polya Emilia álmosdi, Végh Irma diószegi, Béli Adél szalacsi rendes tanítónők választását elnökileg megerősítettem, az Álmosdra megválasztott S. Nagy Ferencz választását, valamint Végh Emmának Diószegen való helyettesítését is.

Bancsik János szalacsi tanítót egyházmegyénk kötelékéből elbocsátottam.

Kiskerekinek 1000 k. ideiglenesen kölcsön felvételére elnökileg adtam engedélyt, elkötelezván felvevő egyházat, hogy a kölcsönt dec. végéig visszafizeti. Érábránynak megengedtem, hogy alig 4% mellett kamatozó templom építési tőkéjét 6%-os jövedelmező hadikölcsönkötvény szerzésére fordíthassa.

Egyházmegyei hízítpénztárunk megvizsgálásánál egyh. számvevő Bányai László társaságában személyesen közreműködtem, hasonló módon járván el az egyházmegye gyámpénztárának megvizsgálásánál is. Mindkét jelentés a közgyűlés tárgysorozatában látható.

Zsinati tagokra, ker. képviselőkre, tanárképviselőkre a bekvánt szavazatokat összegyűjtöttem s felterjesztettem.

Éradonynak megengedtem, hogy nőtanítót választhasson a kántortanítói állásra.

Kólyi egyh. gondnok Mészáros Sándor s az özszes presbiterek lemondásukat benyújtották, azt azonban nem fogadtam el míg a betegsége miatt 3 havi szabadságra ment lelkész visszatérével ez ügyben vizsgálatot nem tartunk, a helyszini vizsgálat elrendelését már ezuton is kérem. A beteg lelkész helyettesítésével Simon Imre csokalyi lelkészt biztam meg.

Lelkészek s tanítók ruhabeszerzési segélye, családi pótléka ügyében s alig elsorolható sok más adminisztrális természetű dolgokban beadott rendeleteket elintéztem, végrehajtottam.

A lengyelországi ref. testvérek javára egyházainkból begyűlt

98.99 kor. perselypénzt, (adakoztak; Vedresábrány 13.15., Poklostelek 4., Magyarkécz 13.78, Albis 9.26, Nagyléta 10, Kiskereki 4, Micske 40, Érmihályfalva 4.80 koronát) az Országos Vereskereszt Egylet részére gyűlt 122.46 k. (adakoztak; Nagyléta 22.32, Albis 7.24, Magyarkécz 12.78, Ujléta 20, Kiskereki 5, Szalacs 10, Vedresábrány 7.08 Érábrány, 12.64, Tóti 5, Érköbölkut 15.20, Érmihályfalva 5.30, koronát. (végre a gyöngyösi tűzkárosultak javára gyűlt 246.41 k.) adakoztak; Érmihályfalva 147.10, Kiskereki 2, Gálospetri 5, Ottomány 8.85, Bogyoszló 5, Albis 5, Poklostelek 3, Érsemjén 4, Széplak 4, Ujléta 9, Diószeg 5, Nagyléta 10.50, Micske 4.60, Érábrány 2.86, Tarcsa 10, Kéc, 3, Félegyháza 20 koronát. illetékes helyeikre beszolgáltattam, nyugtáimat a számvevőszék rendelkezésére bocsátottam; egyetlen bírósági ügydarabunkat a tárgyalásra előkészítettem, a közgyűlés tárgyait kiosztottam, mai ünnepi istentiszteletünk alkalmi szónokául Szabó Zoltán főjegyző urat felkértem.

Elnökileg tett intézkedéseimnek tudomásul vételét s jóváhagyását kérve maradok teljes tisztelettel

Érmihályfalva. 1917. szept. 10.

a nagytiszteletű és tekintetes egyházmegyei közgyűlésnek

alázatos szolgája;

V é g h J ó z s e f

esperes.

Közgyűlés a felolvasott jelentést tudomásul veszi esperes elnökileg tett intézkedéseit jóváhagyja. Magyar Gábor volt biharvajdai és K. Szabó József vedresábrányi lelkészek emlék jegyzőkönyvében megőrökíti. Közgyűlés esperest jövőben felhatalmazza, hogy az egyházmegye nevében s terhére az elhunyt kebelbeli lelkipásztorok koporsójára koszorut helyezhessen. A jelentést egész terjedelmében kinyomatni rendeli.

MAGYARY GÁBOR

biharvajdai lelkesz emlékezete

legyen áldott!

K. SZABÓ JÓZSEF

vedresábrányi lelkésznek emlékezete

legyen áldott

41. sz. Egyházkerületi közgyűlés, hogy a „Népiskolai ifjúsági és tanítói könyvtárra az egyes egyházak által évenként fordított összeg nagysága megállapítható legyen: a 267—917 számú határozatában elkötelezi az egyes egyházmegyéket, hogy a Hege-düs és Sándor cég egyoldalú megállapítására észrevételeiket küldjék be, az az egyház mely okt. 1-ig nem nyilatkozik az előírást illetően abban belenyugodottnak tekintetik.

Egyházmegyei közgyűlés, midőn a kerületi határozat utasítása alapján készített észrevételek pontos beküldésére az iskolaszéki elnököket felhívja; azokat a mulasztásuk foytán az egyházakat érhető kárért felelőssé is teszi.

42. sz. Egyházkerületi közgyűlés 277—917 számú határozatában meghirdeti, hogy az újonnan kinevezet esküt nem tett katonatanítók illetményei az 1916 évi 4538 sz. M. E. rendelet értelmében már kiutalhatók.

Tudomásul szolgál.

43. sz. Egyházkerületi közgyűlés 280—917 számú határozatában kimondja, hogy 1. A Tanítók lapját“ minden iskola fenntartó egyház köteles járattni; 2. a hirdetési kötelezettséget kérdésen felül állónak tartja; 3. a nagyon szegény iskolafenntartó egyházak mindkét irányu kötelezettség aluli felmentését a püspök úr állapítja meg; 4. hogy az adósegélyes egyházak ebbeli szükségletének elismerésére az egyetemes konvetnél lépéseket tesz.

Egyházmegyei közgyűlés e kerületi határozatot az iskola fenntartó egyházak figyelmébe ajánlja.

44. sz. Egyházkerületi közgyűlés a lelkészi és kántori minimális stólákat megállapítandó, javaslat tételre hívja fel az egyházmegyéket 44—917 számú határozatában. Lelkész egyesület e tekintetben a következő javaslatát terjeszti elő: Lelkészi stóla: keresztelésnél a templomban és lelkészlakon 2 kor., magánháznál 10 kor. Temetkezésnél imával templomban 6 kor. háznál 12 kor. Prédikációs temetésért templomban 12 kor. háznál 20 korona temetőbe való kikisírésért 10 kor. siri beszédért 10 kor. Esketési stóla: templomban 4 kor. háznál 10 korona.

Egyházmegyei közgyűlés lelkész egyesület javaslatát elfogadván azt az egyházkerületi közgyűléshez felterjeszteni határozza,

45. sz. A 24—917 számú kerületi határozat felhívására lelkész értekezlet a lelkészi özvegyek járulékának 1200 koronára, az apátlan árvák járulékának 250 koronára, a teljesen árvák járulékának évi 400 koronára való felemelését s ezeknek fedezetéül a lelkészek nyugdíj járulékának 1-⁰/₁₀-al a fenntartó testületek járulékának $\frac{1}{2}$ /⁰/₁₀-al való felemelését javasolja.

Egyházmegyei közgyűlés lelkészi értekezlet javaslatát magáévá teszi s az egyházkerületi közgyűléshez felterjeszteni határozza.

46 sz. Lelkész egyesület javaslatára egyházmegyei közgyűlés elhatározza, hogy a „Reformátio Ötszázéves alapítványa“ címén egyházmegyénk alapítványt létesít, melyhez az egyházmegye pénztára 1000 koronával, az egyházmegye lelkészei 10 koronával, tanítói 5 koronával járulnak s az így létesített alapítvány 100 éven át tőkésítettik sőt a jövedelem 10⁰/₁₀-val azután is. Száz év múlva a jövedelem 90⁰/₁₀-a az érmelléki ref. egyházmegye lelkészeinek felekezeti ref. tanítóinak közép és felső iskolába járó gyermekeinek segélyezésére fordítandó. A következő közgyűlésre bemutatandó alapító levelek szerkesztésével esperest és Takács Zsigmondot bizza meg közgyűlés.

47. sz. Olvastatott a lelkész értekezlet határozata, mely a 45—917 számú kerületi határozattal kapcsolatosan, figyelmezteti a belhivatalnokokat, hogy a termény járandóság újból értékelése alkalmával igyekezzenek békés megegyezést létesíteni az egyházakkal, nehogy a túl magas árak követelése a kongruát vagy az állami fizetés kiegészítést élvező lelkész illetve tanítóknál államtól járó fizetésük esetleges megcsönkulását idézze elő.

Közgyűlés lelkész egyesület határozatát tudomásul véve, azt a belhivatalnokok komoly figyelmébe ajánlja.

48. sz. Egyházmegyei lelkész értekezlet tekintettel arra a körülményre, hogy az esperesi káplán munkájauak nagy részét

az egyházmegyei ügyekben való segédkezés szolgáltatója, kimondja hogy munkájának némi jutalmazására évenkénti 200 korona segélyben részesíti.

Egyházmegyei közgyűlés lelkesz egyesület határozatát magáévá teszi és 200 korona évenkénti díjazást az esperesnek káplánja részére megszavaz s felhívja az egyházmegye pénztárnokát e megszavazott összegnek f. évtől kezdve az esperes kezéhez leendő kifizetésére.

49 sz. Varga Béla tanügyi bizottsági elnök beterjeszti következő jelentését;

Nagytiszteletű és Tekintetes

Egyházmegyei Közgyűlés!

Jelentésemet annak előre bocsátásával kezdem, hogy az a tanügyi bizottság sanctiója nélkül van beterjesztve; mert sürgősnek tartottam a tanügyi bizottsági gyűlést összehívni mivel a tanító testületnek ez uton semmi beterjeszteni valója nem volt — a háborus viszonyokra tekintettel — jelentésem fontosabb intézkedést nem indokol.

A háboru okozta nehézségek talán sehol annyira nem volt érezhető mint az iskoláztatásnál, épen azért más mértékkel is kell mérnünk s a változott viszonyok szem előtt tartásával kell mindeneket vizsgálnunk.

De a beadott jelentések mindenütt — a működő tanítók által felmutatott eredményt megfelelőnek sőt nagyobb részt dicséretesnek mondják — elismeréssel

adózzunk a tanítóknak, hogy e nehézségeket leküzdve az anyagot feldolgozták s a gyermekekbe megelégedést kivívott eredménnyel átültették.

Hogy a háboru előtt hiányos felszerelésű iskoláink teljessé nem tétettek — nagyobb átalakítást ujitást igénylők maradtak a régiben; az csak természetes —

Itt felemlíteni szükségesnek tartom, hogy Tótiban és Értarcsán a lelkészek végezték a tanítást.

A visitatio jelentése szerint egyedül Erolasziban látták szükségesnek a növendékek megosztásával való tanítást; mert tényleg 121 gyermeket jobb megosztva tanítva addig is míg a várva várt jobb idő elérkezik — hogy a teljesen előkészített 2-ik iskola fel állitható legyen.

A statisztikai adatokat a következőkben terjesztem be.

Az 1916/17 iskolai évben volt 81 tantermünk — mely közül 5-ben 100-an felül volt a növendékek száma és pedig Nagyléta 2, Tóti, Székelyhidi 1, Erolasz 1, Nagyléta és Erolasziban rendes viszonyok közül is így van 80—100-ig van 14 iskolában.

I.—VI. osztályu az iskola 42 — I.—V. osztályu 8 helyen és pedig Almosd, Bagamér, Csokoly, Szentmiklós és Monospetribe, 74 tanító kap természetben akást, 9 pedig lakpénzt, mely lakpénz a törvénynek megfelel.

Férfi tanuló van 50, nőtanító 24, ebből okleveles rendes állandó 73, okleveles segéd tanító 5, nem okleveles 1. Református ismétlő iskolánk van 32.

Igazgató tanító van 7 egyházban mely közül Ermi hályfalva nem adja meg az előirt tisztelet díjat. Nem létesítette még Margitta.

Tanköteles 6—12 évesig 6213, iskolába járt 5502, iskolázatlan maradt 811. Bihardiószegen iskolázatlan 225.

Az egyház iskolájába járt más vallásu összesen 369 ebből 172 izraelita, 111 rom, kath. 7 baptista.

Konfirmáltatott 348 fi 392 nő összesen 750 — Nem konfirmált Berettyóközéplak, Eradony, feltűnően kevesen Bihardiószegen.

12—15 éves tankötelest az egyházkerület végzése dacára több egyház ma sem mutatja ki így ezen számadás nem felel meg a valóságnak 1385 ebből iskolába járt 770. Iskolázatlan 615. Ismétlem, hogy ez a szám a tényleges valóságnak nem felel meg. Megujitom kérő figyelmeztetésemet Margittára vonatkozólag hol csak az iparos tanoncok nyernek oktatást 93 gyermek pedig nem a háborus viszonyok miatt hanem úgy látszik indolentiából, mert a politikai község a beállított református anitók bevonásával és javadalmazásával létesíthető lett volna.

Iskola butorokszáma 2116 értéke 233000 kor. Tanzerek száma 3780 értéke 14232 kor. Tanulói könyvtár száma 3431 értéke 9062. Tanítói könyvtár száma 1433 értéke 5608.

Vezérkönyvek megvannak,

Az egyház kerületi tankönyvek használatnak mindenütt.

Külön testgyakorló tér van 3 egyházban és pedig 1100□. Egyházi faiskola 2200□ öl 3 egyházban.

Az iskoláztatás céljaira az egyház mint személyi kiadást 158504 kor. dologi kiadást 29087 összesen 187592 kor. teljesített melyből az állam és más forrás fedezett 102467 kor. az egyház fedezett tehát 85125 koronát.

Iskola fenntartásalap van 4 egyháznál 13514 kor. értékkel. Iskolai árva és segélyalap 6 egyháznál 13182 kor. értékkel segélyezettett 170 gyermek 491 kor. értékkel

Tíz hónapig tartott az iskolai év 23 egyházban,

kilencz hónapig tartott az iskolai év 9 egyházban, nyolc hónapig tartott az iskolai év 2 egyházban, nyolc hónapnál kevesebb ideig 2 egyházban van 36 felekezeti 3 állami 1 községi iskola az egyház megyeinkben mindennapi.

Ismétlő iskolai 26 felekezeti 11 községi 3 állami. A nem felekezeti iskolákban 3 lelkész és 1 tanító tanítják, a vallást, mely munkáságokért 160 kor-t az állam, 144 koronát az egyház fizet.

A statisztikai adatoknak ezen betérjesztésével kapcsolatosan legyen szabad felhívni a figyelmet arra, hogy nagyobb körültekintéssel állíttassanak azok ki.

A tanítói lakbérnél mint lakás érték állíttassék be tanítónként 250 kor. ott is hol a lakás természetben adatik.

Tanítói nyugdíját és az iskolák s a tanítói fizetések utáni adókat minden egyház mutassa ki.

A 4853 1916 sz. egyház kerületi határozatra hivatkozással az ismétlő iskolások száma kimutatandó.

A bihardiószegei 225 iskolázatlan tanköteles beiskoláztatására s Zichy Tivadar gróf tanyai iskolájának felállítására egyházmegye határozataink értelmében is szorgalmazandó

Margitta az ismétlő iskolának felállítására mint amelynek nem akadálya a háboru a politikai község közben jöttével kötelezendő.

Igazolásra hivandó fel Éradony és Beretyószéplak, hogy miért nem konfirmálta a gyermekeket.

Ezekben van szerencsém jelentésemet betérjeszteni melynek tudomásal vételét térve vagyok

Erköbölhuton 1917 szept. 18-án

kiváló tisztelettel

VARGA BÉLA
tanügyi bír. elnök

Egyházmegyei közgyűlés a felolvasott jelentés tubomásul veszi s jegyzőkönyvében kinyomatni rendli.

50. sz. Nagytiszteletű és Tekintetes

Egyházmegyei közgyűlés!

A legnagyobb meglepéssel jelenti az egyházmegyei számvevőszék, hogy az összes számadások általában helyesek és alig van a számadások terén olyan hiba a mely az egyházmegye intézkedését tenné szükségessé. Az egyetlen Csokaly község az, amely a Takarékpénztár alapról számadást nem küldött, miért is utasítani kérjük a nevezett egyházközség lelkészét és gondnokát arra hogy erre vonatkozó számadásukat 30 nap alatt a körüli számvevőhöz fegyelmi vizsgálat terhe alatt küldjék be és erről az esperesnek tegyenek jelentést.

Kiemelendőnek és az illető részéről tanisított kegyeletes érzésnek tartjuk különösen azt, hogy az érábrányi egyház számadása szerint ifj. Debreczeni László ottani lelkész különböző jótékony célokra ismét 150 koronát adományozott az egyháznak; Nagyléta egyházközség pedig a belhivatalnokainak drágasági segílyt adott. Azt hiszem a közérzületet fejezem ki akkor, amikor az illetőknek a közgyűlés hálás köszönetének nyilvánítását indítványozom.

A költség előirányzatok közzül csak a szentjobbi és szentimrei egyházéra van észrevételem. Ugyanis Szentjobb az előirányzatot 1116 korona hiány kitüntetésével készítette el. A nevezett egyházközség olyan kevés lélek számból áll és olyan kevés anyagi javakkal rendel-

kezik, hogy költségelőirányzatának megbirálásánál a kimutatott nagy hiány felett észrevétel nélkül elsiklani nem lehet. Utasítani kérem tehát a szentjobbi egyházat arra, hogy realisabb költségelőirányzatot terjesszen be zárt határidő alatt a köri számvevőhöz.

Hegyközszentimre hasonlóképp 1350 korona hiányt mutat ki költségelőirányzatában, amelynek fedezetéről nem gondoskodott. Az előirányzat szerint 2000 korona értékű épület javítást tervez és ez okozza a nagy hiányt. Itt tehát vagy az lenne a megoldás, hogy pótdót vessen ki a javítások eszközlésére, vagy az, hogy ejtse el a javításokat erről az évről. Ilyen értelemben kérem tehát részére a szükséges utasítást megadni.

Tisztelettel

Dr. Babós János

számvevőszéki elnök.

Egyházmegyei közgyűlés a csokalyi egyház lelkesét és gondnokát fegyelmi vizsgálat terhe alatt utasítja, hogy október hó 18-ig a „Takarék magtár alapról” készítendő számadást a köri számvevőhöz küldjék be s erről ugyan ez idő alatt tegyenek az esperesi hivatalnak jelentést.

A szentjobbi egyházat realisabb költségvetés készítésére a hegyközszentimrei egyházat pedig szintén egy hó leforgása alatt arra utasítja, hogy vagy pótdót vessen ki a javítások eszközlésére, vagy halassza el a javításokat az évről.

Debreczeny Lászlónak adományáért, a nagylétai egyháznak háborus drágasági segélyeért közgyűlés köszönetét nyilvánítja.

A számvevőszéki jelentést kinyomatni határozza.

51. sz. Az álmosdi ref. egyház a megüresedett tanítói állást Pólya Emilia okleveles tanítónővel töltötte be, kinek megerősítését bekebelezését kéri.

Közgyűlés a választást jóvá hagyja. Pólya Emiliát állásában megerősíti és egyházmegyénk tanítói karába igtatja, kötelezván ugy nevezettet, mint a választó egyházat a szokásos bekebelezési díjnak egyházmegyénk pénztárába való pontos befizetésére.

52. sz. A tóti ref. egyház a megüresedett tanítói állásra Módy Irma okleveles tanítónőt választotta meg, kinek bekebelezését kéri.

Közgyűlés a választást jóvá hagyja Módy Irmát állásában megerősíti és egyházmegyénk tanítói karába iktatja. Kötelezi ugy a választó egyházat, mint a megválasztottat a bekebelezési díjnak egyházmegyénk pénztárába leendő pontos befizetésére.

53. sz. Az éradonyi ref. egyház a megüresedett tanítói állásra Posta Emma okleveles tanítónőt választotta meg, kinek bekebelezését kéri.

Közgyűlés a választást jóvá hagyja. Posta Emmát állásában megerősíti és egyházmegyénk tanítói karába igtatja. Kötelezi ugy a választó egyházat mint a megválasztottat a bekebelezési díjnak egyházmegyénk pénztárába leendő pontos befizetésére.

54. sz. A bihardiószezi ref. egyház a megüresedett tanítói állásra Végh Irma okleveles tanítónőt választotta meg, kinek bekebelezését kéri.

Egyházmegyei közgyűlés a választást jóváhagyja. Végh Irmát állásában megerősíti s egyházmegyénk tanítói karába igtatja. Kötelezi úgy a választó egyházat mint a megválasztottat a szokásos bekebelezési díjnak az egyházmegyei pénztárba leendő pontos befizetésére.

55. sz. A szalacsi ref. egyház az üresedésben levő tanítónői állásra Bély Adél okleveles tanítónőt választotta meg, kinek bekebelezését kéri.

Közgyűlés a választást jóváhagyja, Bély Adélt állásában megerősíti s egyházmegyénk tanítói karába igtatja. Kötelezi úgy a választó egyházat, mint a megválasztottat a szokásos bekebelezési díjnak az egyházmegyei pénztárba leendő pontos befizetésére.

56. sz. Az álmosdi ref. egyház a megüresedett kántortanítói állást S. Nagy Ferencz okleveles tanítóval töltötte be, kinek bekebelezését kéri.

Közgyűlés a választást jóváhagyja, S. Nagy Ferenczet állásában megerősíti s egyházmegyénk tanítói karába igtatja. Kötelezi úgy a választó egyházat, mint a megválasztottat a bekebelezési szokásos díjnak az egyházmegyei pénztárba leendő pontos befizetésére.

57. sz. Esperes a még esküt nem tett tanítókat esküjük letételére felhívja,

Esküt letették: Papp József gálospetri, Séra Dezső szalacsi tanítók; Végh Irma bihardiószezi Módy Irma tóti, Posta Emma éradonyi tanítónők.

58. sz. Egyházmegyei számvevő beterjeszti a házi-segélypénztárnak 1916. évi számadását és 1917. évi költségvetését, melyet a számvevőszék megvizsgált és jóváhagyott.

Közgyűlés a jelentést tudomásul veszi, pénztárnoknak a felmentést megadja s a jelentés jegyzőkönyvbe vételét elrendeli.

Számvevői jelentés.

a házi segély pénztár 1916 évi számadásáról s az 1917 évi költségelőirányzatáról.

A házi segélypénztárnak számadás szerint az 1916 évben

bevétel volt	19437 K 95 fillér
kiadása	16319 „ 49 „
pénztári maradvány	<u>3118 K 46 fillér</u>

Pénztár vagyona:

Kötvény kölcsönökben	22377 K 36 fillér
Takarékpénztárban	666 „ 30 „
Pénztári maradvány 1916.ról	<u>3118 „ 46 „</u>
A házi segélypénztár össz vagyona	26162 K 12 fillér
Az 1916. évi vagyon	26162 K 12 fillér
Az 1915. évi vagyon	<u>25307 „ 11 „</u>
Vagyon gyarapodás az 1916. évben	855 K 01 fillér

Az 1917. évi költség előirányzat szerint:

Szükséglet	6805 K — fillér
Fedezet	6823 „ 19 „
Fedezési többlet	<u>18 K 19 fillér</u>

Ugy a számadás mint a költség előirányzat megvizsgálván jóváhagyatott s számot adó — pénztárnok a fentartandók — fentartásával a további felelősség terhe alól felmentetett.

Gálospetri 1917 június 25.

Bányai László

e. m. számvevő,

59. sz. Egyházmegyei özvegy és árva gyámintézet kezelő választmánya jelenti, hogy az 1916 évi gyámintézeti számadást megvizsgálta, azt rendben találta s pénztárnoknak a felmentvényt megadni javasolja.

Egyházmegyei közgyűlés Takács Zsigmond gyámintézeti pénztárnok részére javasolt felmentvényt megadja, a számadás és költségvetés főbb tételeit jegyzőkönyvében kinyomatni rendeli.

A gyámintézeti pénztár állása az 1916. év december 31-én a következő számadásokat tünteti fel főbb összegekben:

I. Készpénz bevétel 1916-ban.

1. 1915-ről pénztári maradvány	4017.17
2. 4000 koronás hadi kölcsön utáni kamat	112.—
3. Takarékpénztárból kivett	9888—
4. Takarékbetétek után kamat	295.44
5. Kölcsöntőke után kamat	4398.82
6. Késedelmi kamatból	61.43
7. Tőke vissza fizetésből	12674,39

összes bevétel 31447.81

azaz harmincegyezernégyszáznegyvenhét korona 81 fillér.

II. Készpénzkiadások 1916-ban.

1. Gyámdijasoknak kifizetett	5518.—
2. Kötvényre kiadatott tőkél	9000.—
3. Hadikölcsönbe jegyeztetett	5842.—
4. Takarékpénztárba betétt	6695.94
5. Kezelési költségek	740.—
	<hr/>
összes kiadások	27795.94

azaz huszónhétezerhétszázkilencvenöt korona 94 fillér.

Összes bevétel 1916 évre	31447.81
„ kiadás „ „	27795.94
	<hr/>
pénztári maradvány 1917-évre	3651.87

azaz háromezerhatszázötvenegy korona 87 fillér.

Költségelőirányzat.

Összes bevétel lett	84725.29
kiadás	7158.—
	<hr/>
Zárlati összeg 1908-ra	77565.29

azaz hetvenhétezeröttszázhatvanöt korona 29 fillér.

60. sz. A gálospetrii egyház betérjeszti az egyházfentartási alap létesítése tárgyában hozott presbiteri és egyházközségi közgyűlési határozatokat, melyekben az egyházfentartási alap gyarapítására az egész évi perselypénzt (50 korona átlag) leköti s kéri határozatainak megerősítését.

Egyházmegyei közgyűlés a gálospetrii ref. egyház presbiteriumának és községi közgyűlésének az egyház fenntartó alap létesítése tárgyában hozott határozatát jóváhagyja.

61. sz. Olvastatott a nagyváradi ref. tanítónőképző intézet igazgató tanácsának 1917. szept. hó 4-én tartott gyűlésén hozott határozata s az 1917 évi költségelőirányzata, mely szerint

a szükséglet: 70391·22 kor.

a fedezet: 56518 03 kor.

hiány: 13873 19 kor.

Egyházmegyei közgyűlés az igazgatótanácsnak az intézet számadására és költségvetésére hozott határozatához hozzájárul.

62. sz. Olvastatott a nagyváradai tanítónőképző intézet igazgató tanácsa elnökének, az igazgató tanács nevében írott levele, melyben az egyházmegye közgyűlésének nemes célra hozott áldozatáért őszinte köszönetét fejezi ki

Tudomásul szolgál.

63. sz. A székelyhidi ref. egyház megerősítés véget bemutatja az özv. Kulcsár Józsefné által tett újabb keletű alapítvány alapító leveleit. Az alapítvány tőkéje 500 korona, melynek jövedelme részint tőkésítendő, részint felhasználható. Kéri az alapító levelek s presbiteri határozat megerősítését.

Közgyűlés a bemutatott alapító leveleket s a kezelésbe vételt kiuvondó presbiteri határozatot megerősíti, s egy példányának az egyház kerületi, egy példányának az egyházmegyei, egy példányának a székelyhidi lelkeszi levéltárba való elhelyezését, negyedik példányának pedig az alapítványtevő részére való visszajuttatását elhatározza.

64. sz. A székelyhidi ref. egyház megerősítés végett bemutatja az id. Böde Józsefné által tett 200 koronás alapítvány 4 példányban kiállított alapító leveleit. A tőke jövedelme részint a tőkéhez csatolandó, részint felhasználható. Kéri az alapító levelek s a kezelésbe vételt kimondó presbiteri határozat megerősítését.

Közgyűlés a bemutatott alapító leveleket s presbiteri határozatot megerősíti, s elrendeli, hogy egy példánya az alapítvány tevőnek visszaadassék, egy példánya a székelyhidi ref. egyházi, egy példánya az érmelléki egyházmegyei, egy példánya a kerületi levéltárba elhelyezendő.

65. sz. A nagylétai ref. egyház megerősítés végett bemutatja a Pongor József és neje Mikóto Lidia 100 koronás, továbbá a Fekete József és neje Szász Lidia 100 koronás és végül a Berzi Sándor és neje Pongor Zsófia 100 koronás alapítvány alapító leveleit. Mindenik alapítvány az urasztali szükségletek fedezésére tétetett.

Közgyűlés a bemutatott és szabályszerűen kiállított alapító leveleket megerősíti s a 3—3 példányban kiállított alapító levél mindenikéből 1 példánynak a nagylétai ref. egyházi levéltár részére visszaadását, 1 példánynak az egyházmegyei, 1 példánynak a kerületi levéltár részére való felterjesztését elrendeli. Utasítja egyszersmind a nagylétai egyházat, hogy ez alapítványok kezelésbe vételét kimondó presbiteri határozatot — megerősítés végett — utólagosan az esperesi hivatalhoz küldje be.

66. sz. A nagylétai egyházközség beterjeszti közgyűlésünkhöz ismét az egyházmegye által 25—917 sz.

jóváhagyott és 122—917. sz. a. egyházkerületi határozattal megerősített, általa eladott kis leányiskola és tanítói-lak és Lőcsei-féle házra vonatkozó összes ügyiratokat, csatolva hozzá a helyesbitett telekkönyvi számmal kiállított 2 drb. adásvételi szerződést, melyeket az egyháztanács 6—1917. sz. a. egyházközségi közgyűlés 6—1917. sz. a. névszerinti szavazással letárgyalt és elfogadott, s kéri a szóban forgó adásvételi szerződés megerősítését

Egyházmegyei közgyűlésünk a nagylétai egyháztanács és egyházközségi közgyűlés által névszerinti szavazással elfogadott s most bemutatott fenti eladásra vonatkozó s az árverési jegyzőkönyvekben foglalt feltételek alapján készített 2 drb. adásvételi szerződést a maga részéről is jóváhagyja s azt végleges megerősítés végett Egyházkerületi közgyűléshez pártolólag felterjeszti

67. sz. A nagylétai egyházközség betérjeszti közgyűlésünkhöz ismét az egyházmegye által 24—1917 sz. a. jóváhagyott és 121—1917 sz. a. egyházkerületi határozattal megerősített s általa eladott u. n. Fisch-féle fekete földi tagbirtokra vonatkozó összes ügyiratait, csatolva hozzá a helyesbitett telekkönyvi számokkal kiállított 6 darab adásvételi szerződést, amelyet az egyháztanács 5—1917 sz. a. s egyh. községi közgyűlése 4—1917 sz. a. miszerinti szavazással elfogadott s kéri a szóban forgó adásvételi szerződés jóváhagyását.

Egyházmegyei közgyűlésünk a nagylétai egyháztanács és egyházközségi közgyűlés által névszerinti szavazással elfogadott s most bemutatott fenti eladásra vonatkozó s az árverési jegyzőkönyvekben foglaltak alapján elkészített 6 drb. adásvételi szerződést a maga részéről is jóváhagyja s azt végleges megerősítés végett Egyházkerületi közgyűléshez felterjeszti.

68. sz. A nagylétai egyházközség beterjeszti közgyűlésünkhöz ismét az egyházmegye által 26—1917. sz. a. jóváhagyott és 120—1917. sz. a. egyházkerületi határozattal megerősített s általa vásárolt u. n. Fisch-féle kastélyra vonatkozó összes ügyiratokat, csatolva hozzá a helyesbitett telekkönyvi számmal kiállított adásvételi szerződést, a melyet az egyháztanács és egyházközségi közgyűlés névszerinti szavazással elfogadott, s kéri a szóban forgó adásvételi szerződés jóváhagyását.

Egyházmegyei közgyűlés a nagylétai egyháztanács és egyházközségi közgyűlése által névszerinti szavazással elfogadott s most bemutatott fenti vételre vonatkozó adásvételi szerződést a maga részéről is jóváhagyja s azt végleges megerősítés végett Egyházkerületi közgyűléshez felterjeszti.

69. sz. A piskolti ref. egyháztanács — miután az egyház és belhivatalnokai, nem tudtak megállapodásra jutni abban, hogy vajjon az egyháznak vagy pedig a javadalmazásoknak kell-e fizetni a lelkészi és tanítói réten vezetett árok ásatási költségeit? 1917 év aug. 26-án tartott gyűlésében elhatározza, hogy döntés végett az az ügyet az egyházmegye elé terjeszti.

Közgyűlés a piskolti lelkészi és tanítói réten vezetett árok ásatási költségeinek kifizetését — miután e földek után járó adókat az egyház tartozik viselni — a piskolti egyház kötelességévé teszi.

70. sz. A piskolti ref. egyháztanács 1917 július

15-én V. szám alatt hozott határozatában bejelenti, hogy a legatio intézményét most még nem óhajtja visszaállítani

Szomorú tudomásul vétetik.

71. sz. Az érsemjéni ref. egyháztanács 1917 július 29. tartott gyűlésében elhatározta, hogy részint az „Egyházfenntartási alap“-ból kölcsönvett 500 kor. adósságának kifizetésére, részint a háborús viszonyok következtében megnövekedett kiadásainak fedezetére, 5 éven át az egyház hiveit 100 %-os rendkívüli adóval terheli meg. Ha valamelyes összeg a bevételből megmaradna, azt a fölösleget a „Harang“ és „Orgona“ alaphoz csatolja. Mellékeli a névszerinti szavazással hozott presbiteri s egyház községi közgyűlési határozatokat s kéri a kivetéshez az engedély megadását.

Közgyűlés az érsemjéni egyház kérelmét teljesíti s engedélyt ad arra, hogy magát 1917—1921. bezárólag azaz öt éven át, részint adósságainak rendezésére, részint évi kiadásainak fedezésére 100 o/^o-os pótdadóval megterhelje.

72. sz. A tóttii ref. egyház a jég áltai tönkre tett egyházi épületek rendbehozására a magtár alapból 1000 korona kölcsönt vett fel, kéri a kölcsönvétel utólagos jóváhagyását, ugyszintén engedélyt kér arra is, hogy ez összeget, valamint a már 1910 évben felvett kölcsönt évenkénti 150 kor. részletekben fizesse vissza illetve törleszthesse le.

Egyházmegyei közgyűlés a tóti egyház kérelmét teljesítve, utólagosan jóváhagyja az 1000 korona kölcsönnek a magtár alapból való felvételét. Utasítja azonban, hogy az elvállalt 150 kor. részletek fizetését úgy a mostani, mint a régebbi kölcsönének törlesztésére pontosan teljesítse. A kölcsönvett összegről kötvényt adjon. A tóti egyháztanácsot pedig felhívja, hogy a kölcsön felvétele ügyében szabályszerűen meghozott határozatait az esperesi hivatalhoz utólagos megerősítés végett 8 nap alatt küldje be.

73. sz. Az álmosdi ref. egyháztanács elhatározta, hogy a lelkészi javadalmat illető 80 köből rozst köblönként 24 koronájával, a 150 véka tengeri járandóságot vékánként 2 kor 40 fillérrel 1918—19—20—21—22 évekre megváltja a fajárandóságot azonban természetben szolgáltatja, kéri határozatának jóváhagyását.

Egyházmegyei közgyűlés az álmosdi egyháztanácsnak és községi közgyűlésének szabályszerűen névszerinti szavazással hozott s a lelkészi termény járandóságnak 5 évre való megváltását tárgyaló határozatait megerősíti.

74. sz. Kovács László, kólyi ref. lelkész — a betegségét igazoló orvosi bizonyítványát mellékelve — 917 aug. 25-től kezdve három hónapig a lelkészi kötelességek teljesítése alól való felmentését s ez idő alatt helyettesítését kéri.

Egyházmegyei közgyűlés a kért engedélyt megadja, szabadságának lejártá után azaz nov. 25-után azonban az E. T. VII. t. cz. 10 §. c) pontja szerinti vizsgálat megindítását elrendeli, s vizsgáló biztosokul Lengyel Pál és Magyary Miklós tanácsbírákat kiküldi.

75 sz. Református segélyegyleti segélyért kérvényt nyújtott be az éradonyi, az érköbölkúti, a szentjobbi s a csokalyi ref. egyház.

Közgyűlés folyamodó egyházak kérvényét a legmelegebb ajánlással terjeszti fel az egyházkerületi közgyűléshez.

76 sz. Olvastatott Bodor Pál kokodi lelkész levele melyben az egyházmegyei lelkészi aljegyzői állásról való lemondását jelenti be, megköszönve az egyházmegyének iránta tanusított s felejthetetlen jóindulatát.

Közgyűlés lemondását nem fogadja el, hanem felkéri, hogy az aljegyzői állást továbbra is megtartani sziveskedjék.

77. sz. Tollas István monospetrii tanító egyházától azt kéri, hogy zöldséges és gyümölcsös kert gyanánt neki átadott templomkert helyet, a tanítói lakáshoz tartozó kerítetlen telkekből vegyen kerítéssel körül számára az egyház, mert a templomkertet kellőleg nem őrizheti s különben is a gyermekek és idegenek kárt tesznek benne. Egyháztanács 1917. év jul. hó 19-én tárgyalta kérését s azt nem találta teljesíthetőnek. Tollas István megfellebbezte a presbiterium e határozatát.

Egyházmegyei közgyűlés a bemutatott hitelesítetlen presbiteri jegyzőkönyvi kivonatból nem állapíthatja meg, hogy joga van e felebbezőnek a zöldséges és gyümölcsös kert elkészítéséhez, miután díjlevelét

nem mutatja be, így érdemi döntésbe sem bocsátkozhatik, éppen azért Tollas István fellebbezésének felszerelésére utasítja. Annak azonban már itt kifejezést ad közgyűlés, hogy a házi kert bekerítésére ha a kert másoknak keritetlen telkével függ össze az egyház a mai viszonyok között csak az esetben kötelezhető, ha a bekerítéshez való joga felebbezőnek kétségen kívül megállapítható.

78 sz. Az érábrányi ref. egyház presbiteriuma 1917 év február hó 2-án tartott gyűlésében elhatározta, hogy meglevő egyházfentartási alapját az adósegélyből félretett 505,86 kor. összeggel felemelni 801.06 koronára, kéri határozatának jóváhagyását.

Közgyűlés az érábrányi presbiteriuma fenti határozatát megerősíti.

79. sz. Az érábrányi egyház presbiteriuma 1917 év április hó 22-én tartott gyűlésében elhatározta, hogy az énekvezér évi fizetését 96 koronáról 200 koronára emeli fel s a felemeléssel előálló fizetési többletet a hivekre kivetett rendkívüli adóval fedezi. Határozatát az 1917. július 1-én tartott egyházközségi közgyűlés jóváhagyja. Kéri határozatának megerősítését.

Közgyűlés a névszerinti szavazással, szabályszerűen hozott határozatokat megerősíti s az érábrányi egyháznak engedélyt ad arra, hogy hiveit az énekvezéri fizetés felemelése végett rendkívüli adóval megterhelhesse.

70 sz. Egyházmegyei közgyűlés miután az előadó javaslatok változatlanul elfogadtattak:

az előbbi összes jegyzőkönyvi számok hitelesítését kimondja.

81. szám.

**AZ ÉRMELLÉKI REFORMÁTUS
EGYHÁZMEGYE**

1917. évi szeptember hó 16-án Székelyhidon tartott

**Diszközgyűlésének
JEGYZŐKÖNYVE.**

Ünnepi beszéd a reformáció négyszázados évfordulóján.

Alapige: Zsidókhöz írott levél XIII: 7:
„Megemlékezzetek a ti előttetek járókról,
kik néktek szólták az Istennek beszédét.“

A Szentlélek kitöltése napján megalakult a ker. egyház. Kicsiny kezdetből indult ki, háromezer megkeresztelt lélekből alakult csupán, de csakhamar „nagygyá lett s az emberek között terjedelmes hódításokat tett“ (Dicsőfi) a kicsiny mustármag terebélyes fává nőtt. A történelem igazolja, hogy országok, birodalmok omlottak össze az idők folyamán, de a ker. egyház átélte a futó évek viharait, Amde az egyház a mily gyorsan fejlődött épen olyan gyorsan — sajnos — el is vesztette eredeti tisztaságát. E földön mindennek szenvedni kell a mi bűneink miatt, szenvedni kellett a Krisztus egyházának is. Az emberi korlátoltság, önzés és határt nem ösmerő ész, megrontotta ez isteni intézményt is. (Dicsőfi.) Alig telik el néhány évszázad s az apostoli kor egyszerű, értelmes tisztelete, fényes értelmetlen ceremóniává fajul. Isten imádságát háttérbe szorítja Máriának és a Szenteknek tisztelete. Az imádság helyébe az idegen nyelvű miseáldozat lép. A papot megteszik közbenjáróvá Isten és ember között, a papokat a bűnbocsánat szerzőivé és árusítóivá. A Jézusi szelidség csak névleg él. A Krisztusi alázatosság helyét a nagyravágyás és a világi hatalom utáni törekvés foglalja el. A szeretet helyébe önzés lép.

S ha az apostoli korban fénylettek a keresztyének tiszta életükkel, most erkölcsi életük a legmélyebbre süllyedt.

Szomorú idők voltak ezek. Vastag, sűrű sötétség borult a szivekre lelkekre. Érezték az emberek, hogy Istennek ilyenén imádása nem elégíti ki a sziveket, a lelkeket. Sokak szívében föltámadt a vágy egy jobb korszak után, sokaknak ajakán felhangzott a jelszó: „Az egyházat reformálni kell“!

S a mi után a legjobbak, legnemesebbek vágyakoztak, az a korszak négyszázaddal ez előtt beköszöntött. A vittembergi kalapácsütések jelezték az új korszak beköszöntését, a reformatio kezdetét. Fellépnek a reformátorok, Luther, Cwingli, Kálvin, Melankton, Farel és a többiek, s oda adják a nép kezébe az eddig elrejtett bibliát, megtisztítják a templomokat. Visszaállítják Istennek lélekben és igazságban való imadását. Megtisztítják a romlásnak indult erkölcsi életet. Megelevenítik a haldokló, bilincsbe vert hitet s teremtenek új társadalmat, új világot, új életet.

Ker. T.! Eltudnánk-e felejteni dicső emlékezetű reformátorainkat, hálátalanok tudnánk-e lenni azok iránt, a kik ilyen mebecsülhetetlen kincsekkel ajándékoztak meg bennünket? Ugyebár nem! Ugyebár hálás kegyelettel őrizzük szíveinkben emléküket, Hálás kegyelettel gyújtjuk meg az emlékezet tüzét különösen most fellépésüknek négyszázados évfordulóján, hiszen az apostol is buzdít erre bennünket felolvasott alapigénk szavaival: „Megemlékezzetek a ti előttetek járókról, kik néktek az Istenek beszédét szólták“! Jertek hát, kövessük az apostoli utasítást s *emlékezzünk reformátorainkról*,

* * *

A reformátorok mindenikéről megemlékezni kevés volna e mai alkalom. Éppen azért számolva az idő rö-

vidségével, csupán Lutherről és Kalvinról akarok ez alkalommal megemlékezni, ezekről is csak annyiban, amennyire adataikat rövid beszédem keretébe beilleszthetem. Csak Lutherrel és Kalvinnal akarok foglalkozni, mert részint e kettő működése érdekel főként bennünket magyarországi protestánsokat, részint pedig, mer' ők a reformáció legkimagaslóbb alakjai, kik ragyognak a reformátori hivatás magasztos égboltján „fénylenek mint az égnök fényessége“.

Időrend szerint első sorban is Luther Mártonról kell megemlékeznünk. Istennek e különös kegyelemre méltott embere sok nélkülözés után belépett az agostai szerzetrend kebelébe. Szorgalmasan végezte itt a reá, mint barátra váró kötelességeket, de még szorgalmatosabban olvasgatta a szentírást, melyet az erfurti kolostor poros szegletében láncra kötözve talált fel. A mikor a könyvet olvasta, úgy érezte, hogy egyenesen az Isten beszédét hallja. A bibliából vetődött az első fénysugár, az ő sötétségben botorkáló s üdvösség után sóvárgó lelkére. Ennek olvasása következtében szilárdult meg lelkében az a meggyőződés, hogy hitünknek egyedüli szabályozója a szentírás s hogy mi magunk semmit nem tehetünk üdvösségünk érdekében, hanem egyedül hit által Isten ingyen kegyelméből üdvözölnek azok, a kiket Isten az üdvösségre elválasztott.

Mikor Bölcs Frigyes szász választó fejedelem, a vittembergi egyetem tanári székébe ültette s később a vártemplom papjává kinevezte, alkalma nyilott megismerkedni a pápai udvar szenyével s a zárdák romlottságával; alkalma nyilott beváltani tudori esküjében tett fogadását „hogy az igazságot mindvégig kutatni és hirdetni fogja“. S csakhamar — a mi eddig szokatlan volt — a szentek helyett a Krisztusról, az érdemszerző jócselekedetek helyett az Isteni kegyelemről kezd predikálni.

Luther távolról sem gondol kezdetben az egymástól való elszakadásra. Igazságot szerető, becsületes lelke csak akkor lázad fel, mikor Téczel János domokosrendi szerzetes a bűnbocsátó levelek árusítgatásával Vittenberg közelébe jut és példátlan vásári arcátlansággal és tola-kodással ajánlgatja bűnbocsátó leveleit. Luther szószék-ből kel ki a bűnbocsátó levelek erkölcsrontó hatása ellen, de támadásának kevés a sikere. Más uton próbálja hát az erkölcsrontó hadat ellensúlyozni s a vittembergi vár-templom ajtajára 1517. okt. 31-én 95 tételt szegez ki azzal a kijelentéssel, hogy az ezekben foglalt igazságokat kész bárkivel szemben megvédeni. Ezzel indul meg a reformatió. Artatlan tételek voltak azok a kiszegezett tételek, nem botránkozhatott meg azokon senki s a tételeknek a kiszegezése sem volt feltűnő, — megszokott, rendes módja volt ez a vitatkozásra való felhívásnak. De ki volna képes belátni az örök Isten titkaiba, ki gondolta volna, hogy a kiszegezett néhány tétel lesz az a szikra, mely csakhamar lángba fogja borítani a félvilágot? Az üzleti érdekeit féltő Téczel nyers hangon válaszol. Felel neki Luther is s most mindkét részről megkezdőd-
nek a vitatkozások, vitairatok, beleszól a dologba maga a pápa is, erőszakkal akarva elnyomni a kigyuladt tüzet, mi által a tűz csak még nagyobb lánggal lobog. Alig telik el 3—4 esztendő s a Vittembergben kigyult láng már több százezer lelket melegít. Hiába való már a pápai kiátkozó bulla!

V. Károly német császár kíséri meg elfojtani a me-zitlábos barát által kezdeményezett mozgalmat. Birodalmi gyűlést hív össze Wormsba, hova megidézteni Luthert is. Luther bár látja az őt fenyegető veszedelmet, hallja ba-rátainak meneteltől visszatartó kérését, mégis elmegy, úgy érzi el kell neki oda mennie, hogy az igazságról tanubizonyosságot tegyen.

A birodalmi gyűlésen elismeri Luther, hogy az elébe kitett könyvek tőle származtak, de arra a kérdésre, hogy hajlandó e tanait visszavonni így válaszol: „Hogyha a Szentírás bizonyítékaival, vagy világos, tiszta okokkal, meg nem győznek . . . semmitől sem állhatok el, mert az embernek nem tanácsos s nem is szabad lelkiismerete ellen cselekedni. Itt állok — végzé örökre nevezetes beszédét — másként nem tehetek, Isten legyen segítségemre“ !

Ime, egy jobbágy parasztfiuból lett kolduló barát a pápa követe, a hatalmas római birodalom császára, a választó fejedelmek és püspökök előtt képes meggyőződéséhez hű maradni, képes az igazságról tanubizonyítást tenni! Mit gondoltok, honnan vette ő erre az erőt, a bátorságot? A szentírásból ker. T.! Ennek szorgalmatos olvasása következtében övezte fel magát ezzel a csodás erővel és bátorsággal!

A birodalmi gyűlés kimondatta Lutherre az ítéletet, őt elfogatni és tanait megégetni rendelte, A veszedelemből Bölcs Frigyes mentette meg, ki elfogatta s Warburgba vitette. Itt élt elrejtve 10 hónapig Luther. Ez idő alatt lefordította a bibliát német nyelvre, a miáltal többet tett a reformáció megszilárdításában, mint későbbi összes reformatori buzgalmával. Luther lefordítva oda adta az eddig eltiltott bibliát a nép kezébe, hogy „azok is megismerjék az igazságot s az igazság szabadokká tegye őket is“ ! Eddig azt tartották igazságnak, amit a pápa tanított, azt volt az erkölcsi törvény, a mit az parancsolt. Érezte, láthatta mindenki, hogy az egyház telve van visszaélésekkel, holt ceremoniákkal; az igazság helyét hazugság és kéjvággy foglalta el, érezte mindenki, hogy valamit tenni kel; de mikor az emberek tanácstalanul állottak s nem tudták mihez kezdjenek, akkor előáll Luther, felnyitja az elrejtett bibliát s reá mutatva mondja: „Itt a

szilárd fundamentum, itt az igazság, erre bizd magad“!

Oh ker, T.! Valahányszor kezünkbe vesszük s olvassuk e könyvet, az erő és vigasztalás e kiapadhatatlan forrását, mindannyiszor hálás szívvel emlékezzünk meg Lutherről, ki e könyvet nagy küzdelmek és szenvedések árán az örök feledéstől számunkra megmentette.

* * *

Istennek másik küldötte Kálvin volt. Reformátori működését Genfben kezdte meg, hol kezdetben mint vallástaniító, később mint lelkipásztor működött. „Tántoríthatatlan vallásos hitének, fedhetetlen erkölcsi életének és törhetetlen jellemének hármasszigonyával sikerült neki a reformatió hajóját veszélyeztető hullámokat megfékezni“ s a pártokra szaggatott, léha s erkölcstelen Genfben rendet teremteni. Először is hitvallást, egyház alkotmányt készített, egyháztanácsot szervezett, mely kemény polgári büntetésekkel sújtotta a rend felforgatóit. Szigorú rendszabályaival rendet tudott teremteni, de megszaporitotta ellenségeinek számát is. Az elégtelenek szövetkeztek megbuktatására s célukat elérhetőnek látták akkor, mikor Kálvin a felforgatókat s a kálvinistákat a város elhagyására kényszerítette. Hiába követelte azt a tanács, Kálvin hajthatatlan maradt „Kezeimet — ugymond — elvághatjátok, véreimet kionthatjátok, de hogy e szent jegyeket néktek szentségteleneknek kiszolgáltassam, — arra semmiképen kényszeríteni nem fogtok“! Ezzel megpecsételte végzetét. A genfi tanács kényszeríté a város elhagyására. Sohasem feledte el ezeket Kálvin, eszébe jutott az még halálos ágyán is: „Bámulatos küzdelmek között éltem én itt. Azon az éjszakán 50-60 lövést tettek. Mily rettegéssel töltötte el mindez az olyan szegény, tudománynak élő ember szívét, a minő én egész életemben voltam; — azután meg kiűztek a városból“.

Kálvin szinte vidáman hagyta el Genfét, a mely számára csak szenvedéseke., megpróbáltatásokat teremtett. A genfiak pedig ünnepet rendeznek a reformátor távozásának örömére.

Könnyű volt Kálvint száműzni, ám nehéz nélkülözni. Alig távozik, a jórend felbomlik, az egyetértés megszűnik s az erkölcsi élet sülyedése oda juttatja Genfét, hogy politikai s vallási szabadsága már-már végveszedelembe jut. Kezdek érezni az emberek, hogy e felfordult állapotoknak egyedül Kálvin szervező képessége vehet véget. S csakhamar felhangzik az ajkakon a jelszó: „A hit védelmezője jöjjön vissza“! Nemsokára kimonúja a tanács Kálvin János tiszteletteljes visszahívását. Kálvin — ki ez idő alatt gyönyörű reformatori működést fejt ki Strassburgban — eleinte hallani sem akar erről. Saját bevallása szerint „remegés fogja el, hogy neki abba a végzetes örvénybe kell magát vetnie“. Fél, tiltakozik, de mikor látja, hogy egyenesen a reformatio ügye forog kockán, s érzi az Urnak utmutatását „nem tart többé tanácsot magával“, kész kiüríteni a poharat. Szigorú feltételekhez köti ugyan visszatérését, melyet a genfi tanács elfogad s Kálvin visszatér Genfbe, Esztendőkön keresztül kell itt küzdenie a rend felforgatóival „de az ő vas-kormányja alatt a léhaság, rendetlenség, erkölcstelenség zajongás hiveinek pusztulni kell Genf területéről s néhány évtized múlva Genf erkölcs tekintetében példány várossá lesz“.

Kálvin az egyházból minden külső fényt s élet nélküli szertartást kiküszöbölt s visszatért az apostoli ker. egyszerű, pusztán istentiszteleti formához. Mig Luther nem sokat törődött az egyház külső kormányzásával s meghagyta azt a fejedelmek kezében, addig Kálvin teljesen függetlenné tette azt az államtól s a nép kezébe tette le. Megalkotta a szentírás alapján a presbiter-zsinati

egyházszervezetet. Hirdette az egyetemes papság gondolatát, az igehirdetést azonban a predikátorok kötelességévé tette, kik között semmi rangfokozat nincs,

A Luther által hirdetett, hit által való megigazulást tanította Kálvin is, csak hogy Kálvin megkivánta azt is, hogy a kik a Krisztus egyházának tagjai, azoknak erről életükkkel s cselekedeteikkel is tanubizonyságot kell tenniök. A legjellegzőbb Kálvin tanításában az Isteni elővégzés tana „hogy t. i. idevességünk egyedül az örök Isten változhatatlan akaratától függ“, üdvösségünket tehát, sem töredelmes bűnbánattal, sem jótetteinkkel meg nem szerezhethetjük. Egyetlen a mit tehetünk az, hogy bizunk az Isten kegyelmében, abban a tudatban, hogy üdvünk Isten kezében van a legjobb helyen.

Ez a Kalvint jellemző isteni elővégzés meglátszik egész reformátori működésén. Amint érezte Kálvin, hogy Isten őt nagy dolgokra elválasztotta s a szentírásban megtalálta azt az utat, melyen haladnia kell, nem kése delmezik többé, nem habozik, hanem azonnal neki fog a reá várakozó emberfeletti feladatoknak, neki megy az előtte tornyosuló akadályoknak, s küzd merészen, munkálkodik nemes bátorisággal, „hogy ragyogtassa e földön Isten dicsőségét“. Legkevésbé törődik Kálvin a világgal: bánja is ő ha rossznak, hitetlennek, kegyetlennek tartják is, ha tanai reformátori buzgalmai miatt benne megbojtráncognak, ellene támadnak, vagy épen elűzik is. Hiszen érzi „hogy Ő az Isten választott eszköze, feje felett az Isten keze, szívében az Isten kegyelme“, csakis e kegyelem tudatában tud így szólni: „Abban a mit az Irás tilt vagy parancsol, meg nem tántoríthat engem az egész világ megütközése sem“!

Ker. T. A reformáció négyszázados évfordulóját ünnepe ljük. Visszapillantottunk a multba s dicsőítettük, magasztaltuk reformátorainkat. Vajjon méltó volt-e hoz-

zajok... ezésünk? Ha csak áldjuk, magas tá...
de aztán tovább nem megyünk, nem ünnepe...
képen emléküket, Az a kérdés hogy tudjuk-e őket kö-
vetni? tudunk-e úgy hinni mint ők hittek, tudunk-e
meggyőződésünkhöz oly rendületlenül ragaszkodni mint
Luther, Isten dicsőségét úgy munkálni mint Kálvin?
Tudunk-e az igazságról úgy tanubizonyságot tenni mint
ők, kiket semmiféle fenyegetés nem tudott eltántorítani
a megismert igazság mellől? Az a kérdés hogy olvassuk-e
a szentírást úgy mint reformátoraink olvasták s erőért,
vigaszért, boldogságért, hitért, erkölcsi élet szabályokért
ahhoz folyamodunk-e? Az a kérdés, hogy érezzük-e azt
az üdvbizonyosságot, melyről Kálvin tanított s melyet
szívében hordozott? Az a kérdés, hogy érezzük-e, hogy
az Isten országa szívünkben van s ennek megfelelő életet
élünk-e? Ha e kérdésekre igennel felelhetünk, megadtuk
a feleletet arra a kérdésre is, hogy méltó-e hozzájuk a
a mi emlékezetünk!

Forgassuk hát és olvassuk a reformátorok által az
örök feledéstől megmentett szentkönyvet s csepegtessük
annak igazságait gyermekeink viasz szívébe is! Járjunk
a tiszta evangelium világánál, hogy „a világosság, mely-
lyel Isten bennünket megajándékozott, sötétség ne legyen“!
Alljunk meg tántoríthatatlanul az igazság mellett, hogy
„az igazság szabadakká tegyen, s a szabadságban, melyre
a Krisztus vezérel, rendületlenül megállhassunk“. Lépünk
a reformátorok nyomdokaiba s lobogtassuk az evange-
lium szövetnekét, s kezdjük el a reformációt még ma,
kezdjük el magunkon, szívünk, lelkünk, megtisztítása,
nemesítése, reformálása által, hogy azután a reformáció
menyei hivatását másokon is teljesíthessük!

Te pedig ó áldott Szentlélek Isten! ki reformátoraink
szívét ihletted s megújítottad négy évszázaddal ezelőtt a
világ ábrázatját, adj erőt gyarló igyekezetünkhöz, ujjtsd
meg a mi sziveinket is! Amen.

(Forrásmunkák: Varga Lajos: Ker. egyház történelme, Zsilinszky M.: Prot-
egyház története. Prucsinszki P.: Kálvin János.)

Az érmelléki ref. egyh. megye 1917 szept. 18-án tartott s a reformáció négyszázados emlék ünnepélyével össze esett diszközgyűlése alkalmával elmondott elnöki megnyitó beszéd.

Nagytiszteletű s tekintetes egyházmegyei közgyűlés!

Mélyen tisztelt közönség!

Folyó év április 3-ikán tartottuk utolsó közgyűlésünket. Remény s kétségék között hánykódott akkor is a lelkünk, mi vár reánk micsoda újabb megpróbáltatásoknak leszünk kitéve az év folyamán, mindanyionk előtt ez a töprengő kérdés lebegett! a feleletet a tavasz kérdésére a most kezdődő ősz adja meg! Amire vágytunk, a miért milliók szive hangosan dobogott, a sóvárgott béke egy lépéssel sem jött közelebb, hiába volt a titáni küzdelem hiába nyertünk tért minden harcvonalon, a Dunától a Dunáig hiába törtek elő győzelmesen szövetségeseink dicső hadai, a római kath. egyház fejedelme a pápa hiába küldte szét a hadakozó felekhez körlevél formájában a béke galambjait, — a reménység zöld ágát az izzó emberi szenvedély s vak gyűlölet heve forrázta le s hervasztotta el teljesen, feléled e még, lessz e siker nemes törekvése nyomán, az emberi jobb érzés győzedelmeskedik e a könnybe vérbe jajjba gyönyörködő vad démoni szenvedély felett, eme kérdésekre felelni képesek nem vagyunk, csak azt az egyet érezzük — bár szeretnénk eltitkolni azt — hogy hitünk inog, reményünk szinei halványodnak, kitarításunk erőnk lankad, úgy, hogy a kétségbe esett tanítványokkal kénytelenek vagyunk mi is felkiáltani: Uram tarts meg minket mert elveszünk: Hánykódó lelkünknek eme ködkedő szavára, mint egykor a tanítványoknak, úgy nekünk is csak a megváltó adhat biztató de egyszerűsmint dorgáló feleletet: „Mit félték ó kicsiny hitűek, nekem a szél s tenger egyaránt engedelmeskedik“, vagy más szavakkal

én Ur vagyok élet s halál felett!! Hitünk fejedelme Megváltónk Krisztusunk! éltünk nemzeti létünk tépett sajkája uszik a felkavart vizeken, hősi halált halt kedveseinknek kiontott vére duzasztván magasra a bősüült habokat, óh jöjj el mihozzánk is, parancsolj a vésznek, parancsolj a szélnek, hogy rég elhagyott békés medreikbe huzódhassanak vissza az élet felkavart szennyes hullámai

Nagytiszteletü s tekintetes egyházmegyei közgyűlés! A háboru borzalmi által kiváltott áldatlan helyzet vázolása nem képezheti feladatomat, hiszen nem ismerem embert, nem tudok hazafit, ki velem együtt ne ismerné, ne érezné azokat, épen ezért azoknak bővebb taglalásába nem is bocsátkozom, nem épen most, épen ma, midőn közgyűlésünk a reformáció négyszázados fennálásának emlék-ünnepével összeesik, mikor a protestántizmus s az azzal együtt járó szellemi felvilágosodás négyszáz éves alkotásait tépi rombolja a műveltségre oly annyira büszke huszadik század elvadult emberietlensége!!!

A hithősöknek mesés fenséges alakjai vonulnak most fel lelki szemeink előtt, Luther, Kálvin, Zvingli, Melánkhton, mint a 16-dik század új apostolai állanak elő szent meggyőződésből lángoló lelkesedéssel ragadják kezeikbe a lelki szabadság kibontott zászlaját, széttörik a szabad gondolkodást s véleményt megbénító bilincseket, az egyházi s világi tekintély mindent lenyügöző hatalmával szemben csak egyetlen tekintélyt csak egyetlen igazságot ismernek el, csak azt mely a könyvek könyvéből a Bibliából bebizonyítható.

Világot gyujtanak a setétben, felnyitják az alvajáró emberiségnek lelki szemeit; odateszik a szegény ember asztalára az életnek kenyerét a bibliát; megtanítják a világ hatalmasait az igazi keresztény szociálizmusra, a mely a lelki javakat kufárkodás tárgyává tenni nem engedi, a mely a Krisztus szellemében gyakorolja jócselekedeteit, a jerikói koldust nem kerti ki mert nem felebarát s más templomban imádja istenét: földi halandónak isteni jogát hatalmát nem ismeri el, aki első akar lenni ti köztetek szolgáljon a többiek előtt Krisztus által hirdetett igazsá-

alapján. A lehető legszebb fegfelsegesebb programmal állanak a sötétben tapogatódzó világ elé, mégis sorsuk, küzdelmük bére mi lett? sötét betűkkel vannak felírva azok egyháztörténelmünknek gyászos lapjain! Mágja vérpad szedi áldozatát, gályák viszik a halhatatlanságba a megtört elcsigázott hithősöket a révtelen fél-isteneket. Azonban az üldözésnek legválogatottabb nemei sem voltak képesek hittagadásra birni s meg lágyítani az aczél jellemet, inkább a halál mint a megalkuvás volt a jelszavuk“ Erős várunk nekünk az Isten kezdetű énekben csendül meg ajkaikon az a végtelen bizalom melyben az általok hirdetett igazság győzelmét hiszik és reménylik.

Csirájában elnyomni, vérbe folytani a szabad gondolkozás lelki szabadság eszméit, ez volt a hatalom akkori legfőbb feladata. A Róma által kiadott általános parancs a vak buzgó világi fejedelmeknél hódoló engedelmességre talált, az volt közöttük a legnagyobb a leghatalmasabb, aki az új tannak szerintök az eretnek-ségnek minél nagyobb eréllyel s minél nagyobb sikerrel tudott ellent állani, nem ritkán meg történt azonban az is, hogy egyik másik az üldözöttek védő szárnyai alá menekült, hogy ingó trónját megmenthesse, kegyvesztetté lévén, mivel az üldözésben kellő eredményt felmutatni nem tudott.

Nagyon sokszor lessz a kigunyolt le nézett protenstáns vallás, különösen nálunk magyaroknál a nemzeti szabadság alkotmányos élet védő bástyájává, önmagáért folytatott küzdelmeiben annak sáncait s falait is védelmezgetve.

Magvetők voltak a reformátorok, az általok elhintett kicsinyke magból hosszú idők múltával terebélyes hatalmas fa nőtt, igen, mert verelyték, köny és vérrel áztatták gyökereit az új eszmének szerény de lelkes munkásai.

Országgyűlési határozatok tiltják meg a már szerencsésen kivivott szabad vallás gyakorlásának jogát, újabb és újabb békekötések adják vissza a jogtalanul elkobzott templomokat s elnémult harangokat. A fel-fel ujló vallás sérelmek ellen sokszor egyverhez kénytelenek nyulni őseink, de már nincsenek egyedül

halhatatlan nevü világi nagyjaink bontanak ki zászlót s védik szent ügyünk igazát. Bocskay, Bethlen, Báthory nevét arany betűkkel himezhetné be — ha tudná — történelmünknek lapjaira a magyar protestáns nemzeti kegyelet. Takarja fátyol hosszú századok méltatlan bántalmait, a beheggedt sebeket feltépniük nem szabad, célunk nem lehet. József császár türelmi parancsa az áldatlan tusának ideig óráig végét veti, de hogy a testvér a testvért megértse teljesen, hogy a Krisztus követői a - keresztény - egyek s a törvény előtt egyformák legyenek, ahhoz egy óriási nemzeti evolúciónak kellett közbe jönnie s egy újabb vérfürdőben teremteni meg a szabadság testvériségnek. protestáns szellemben hirdetett nagy s szent gondolatát. A reformátoroknak 1517-ben a lelkiismereti szabadság érdekében megkezdett küzdelmére 1848 teszi fel a koronát. Elvitázhatatlanul haladtunk fejlődünk erősödünk újabb jogokat is nyertünk azóta. Hogy a teljes paritás köztünk s a római kath. egyház között minden vonalon teljesen mindeddig meg nem volt valósítható, azt nem a krisztusi szeretet hiányának hanem sokkal inkább egyházhatalmi érdekeknek szeretjük minősíteni!

Nagytiszteletü s tekintetes egyházmegyei közgyűlés!

A reformátorok nyilvános fellépését 400 év előzi meg, ennek emlékére szentelünk most ünnepet! Nincs szive nincs lelke s a protestáns névre érdemetlen az kit dicső multunk szent emléke lelkesedésre, hálás kegyeletes érzelmekre nem indít ama láng lelkü törhetetlen apostoli jellemü hit hősök iránt, kik nekünk a legliberálisabb legszebb vallást adták s hagyták örökül s megtanítottak Isten után hazánkat szeretni a legjobban. Legyen az ő emlékezetöknek szentelve a mai nap. Hitünk fajáról tépjünk le jobb jövőnkbe vetett reménységünknek zöld leveleit s az abból font koszorut helyezzük kegyeletes érzelmekkel vallás alapítóinak régi bemohosodott sirhalmaira.

Egy szent fogadás legyen mai ünnepségünknek eskütétele: Ha ők képesek voltak az ó világ minden hatalmasságával szemben részünkre egy új világot a lelki szabadság országát megte-

remteni, ugy mi megesküszünk, hogy a pokol minden hatalmaságával szemben is megvédjük azt, érette élünk s érette készséggel ha kell meg is halunk!!

Egyházmegyei közgyűlésünk alkotó tagjainak s minden igaz protestáns ember nevében tett fogadástartélem után, jelen közgyűléstünket megnyitom.

Érmihályfa va, 1917. szeptember 10.

Végh József

esperes.

Elnökség a diszkozyűlést megnyitja.

Az esperesi megnyitó beszédnek elhangzása után főjegyző felolvassa a következő emlékiratot:

Nagyiszteletű és Tekintetes Egyházmegyei Közgyűlés!

Egyházmegyénk életében a legritkábban előforduló diszkozyűlésre gyűltünk együvé. Ünnepeyles összejövételünket magasztossá az a nagyszerű körülmény teszi, hogy egyházmegyénk a reformáció négyszázados évfordulóját ünnepli e napon. A háládatosság buzdít bennünket a reformáció dicső bajnokairól való megemlékezésre, főként pedig Isten dicsőítésére, magasztalására, aki által lettek mindenek s aki négy évszázaddal ezelőtt megindította azt a páratlanul álló szent mozgalmat is, melyet reformációnak nevezünk. Igen, egyenesen Isten műve volt a reformáció. „Ez is a seregeknek Urától származott, ki csodálatos az Ő tanácsában, méltóságos az Ő cselekedeteiben.“ (Ezs XXVIII: 29.) Isten választotta ki a szent mozgalom vezetőit, Ő töltötte ki reájuk — mint hajdan az apostolokra az Ő szent lelkét, melynek erősítő, bátorító s vigasztaló ereje képessé tette őket az igazság megismerésére, követésére s győzelemre juttatására. Istennek e különös kegyelemre méltatott emberei Luther,

Cwingli, Kálvin s a többiek, felismerték ugyanis a veszélyt, mely végveszedelembé döntéssel fenyegette a középkori ker. egyházat s annak megmentése érdekében sikra szállnak rendithetetlen bátorsággal, küzdenek az Isten igéjének fegyverével s addig nem hagyják a megkezdett küzdelmet, míg diadalt nem aratnak. Rámutatnak a pápai uralom alaptalan voltára, Istennek lélek nélküli tiszteletére, az egyházba becsuszott élettelen szertartásokra. Azután oda adják a nép kezébe a nép nyelvére lefordított de eddig rejtegetett bibliát, hogy abból mindenek ismerjék meg az igazságot. Visszaállítják Istennek lélekben és igazságban való imádását; az Isteni tisztelet rendjéből kivetik, az idők folyamán becsuszott holt szertartásokat. A templomokat megtisztítják az oda nem illő tárgyaktól. Evangyeliomi alapra helyezik az egyház alkotmányát s abban a felelevenített egyetemes papság elve szerint, helyt biztosítanak a világiaknak is. A papi nőtlenséget eltörlik s megengedik a papoknak a házasságot. megszüntetik a felesleges ünnepeket. A zárdákat kórházakká alakítják át. Lelkesedésük gyújt, beszédük csodákat művel. Működésük nyomán csodás változás, új élet, új világ keletkezik!

Am midőn megemlékezünk azokról az áldásokról, melyekért a reformatió feledhetetlen bajnokainak a vallási, erkölcsi és az egyházi élet mezején soha el nem múló halálával tartozunk; „nem hagyhatjuk említés nélkül azt az üdvös befolyást sem, melyet a hitujítás a polgárisodásra és az államok életére gyakorolt. Az egyes nemzetek történelme azt igazolja, hogy a mely államokban a reformatió elvei mély gyökeret vertek, ott hasonlítóanul fejlettebbek, virágzóbbak a tudományos és közintézmények; nagyobb a közbátorság; vigasztalóbb a közerkölcsiség; öntudatosabb termékenyebb s ennek következtében anyagilag is előhaladottabb a társadalom, mint azokban az országokban, melyekben a reformatiónak diadalra jutását részint a vakhit és tudatlanság, részint az erőszak és üldözés megakadályozta“. (dr. Erdős J.: A reformatió vívmányai.)

A reformatióval a tudomány is szabadabb fejlődésnek indult.

Ámde kevés volna arra egy ilyen alkalom, ha mindazokat a vivmányokat és áldásokat felakarnók eleveníteni, melyeket a reformatiónak köszönhet e világ, s a melyeket különösen mi magyarok köszönhetünk. Legyen érette Istennek dicséret és hálaadás.

E nap emlékének megörökítése végett felolvasom egyszerűsmind egyházmegyénknek ez évbeli állapotát feltüntető adatait is!

Az érmelléki ref. egyházmegye kebelébe 37 anyaegyház tartozik és pedig ezek: Albis, Apátkeresztur, Asszonyvására, Álmosd, Bagamér, Bályok, Berettyószéplak, Biharfélegyháza, Biharvajda, Csokaly, Éradony, Érábrány, Érbogyoszló, Érkeserü, Érköbölkut, Érmihályfalva, Érolaszi, Érsemjén, Értarcsa, Gálospetri, Hegyközszentimre, Hegyközszentmiklós, Kiskereki, Kokad, Magyarkécz, Margitta, Micske, Nagyléta, Ottomány, Piskolt, Poklostelek, Szacs, Szentjobb, Székelyhid, Tóti, Ujléta, Vedresábrány, továbbá 2 társegyház u. m. Kóly-Kágya, Bihardiószeg-Jankafalva, egy leányegyház Monospetri, egy fiók egyház Kiskágya.

Temploma 40 van az egyházmegyének. Felekezeti iskola van 81, ugyanannyi tanítóval. Állami iskola van Érábrányban, Poklosteleken, Vedresábrányban, községi iskola Ujlétán.

Egyházmegye lelkészei: Kalas István, Székelyhidy Béla, Csuka Ferencz, Bakos József, Bányai László, Kalmár István, Fias Kálmán, Egey István, Kovács Gábor, Simon Imre, ifj. Debreczen László, Laczák Dezső, Varga Béla, sarkadi Nagy József, Jakab József, Végh József, Dajka István, Szatmáry Károly, Molnár József, Takács Zsigmond, Lovász Béla, Sillye Gábor, Lengyel Pál, Bodor Pál, Kovács László, Balogh Imre, Balogh Ferencz, Rácz Lajos, Radó József, Szabó Mihály, Ablónczy József, Kiss Sándor, Hegedüs Albert, Csokonai József, Szabó Zoltán, V. Kovács Lajos, Bogdán János, K. Szabó József.

Egyházmegye tanítói: Varga Béla, Biró Ilona, Gál Margit, Béldi Adél, Csóka Lajos, Erdei István, Rácz Béla, Molnár Antal, Tar Mihály, Kocsis Ferencz, Szatmári Károly, Lázár Mária,

Kocsis József, Ebergényi Irén, Kiss Lajos, Császár Gyula, Forgó Gyula, Diószegi János, Kántor István, Tóth Miklós, Tóth Ilona, Dekmár Gyula, Vári Margit, Tarcsi Sándor, Takács Lenke, Várad József, H. Sebők Károly, Varga Irén, Erdélyi József, Józsa Lajos Edes Irén, Kovács Ferencz, Silye Gyula, Ürögi Sándor, Tatos Lajos, Kassay Ida, Pálffy Gizella, Ujvári Vilma, Tóth Jenő, Nagy Sándor, Barcza Illés, Papp József, Kiss Ferencz, Molnár Ferenc, Varga Mihály, Telegdi Ida, Pásztor Lajos, Szebeni József, Vallner Ferencz, K. Nagy János, Fábrián János, Bod Lajos, Kántor Péter, Biró Ilona, Kranpa Gizella, Füzessy Endre, Takács Ilona, Soós József, Balogh József, Szilágyi István, Fekete Imre, Kovács Gusztáv, Szabó Rozália, Erdei Gábor, Kuthy Irén Sára, László Ferencz, Deák Sándor, Szabó Lajos, Gonda Eszter, Bancsik János, Ladányi Károly, Szilágyi Árpád, Ury Lajos, Debreczeni Ferencz, Király Irma, Szilágyi Ilona, Barcsai Endre, Horváth Margit, Nagy József, Nagy József.

Az egyházmegye esperesei: Végh József. Gondnoka: dr. Babós János, Tanácsbírák: Lelkészek: Bányay László, Takács Zsigmond, Szabó Mihály, Jakab József, Lengyel Pál, Kiss Sándor, Világiak: Konrád László, Magyary Miklós, Fráter István, Pappszász Lajos, Farkas Gábor, Bónis Elemér.

Lelkészi főjegyző: Szabó Zoltán.

Világi főjegyző: dr. Várady Miklós.

Lelkészi aljegyző: Bodor Pál.

Világi aljegyző: Szunyoghy Barnabás.

Egyházmegyei pénztárnok: Takács Zsigmond.

Országos lelk. nyug. int. pénztárnok: Kalmár István.

Ügyész: dr. Gulácsy Sándor.

Egyházkerületi képviselők: Takács Zsigmond, Magyary Miklós, póttagok Szabó Zoltán, dr. Várady Miklós.

Egyházmegyei könyvtárnok: Fias Kálmán.

„ *levéltárnok*: Szatmáry Károly.

Egyházmegyei számvevőszék elnöke: dr. Babós János
számvevő: Bányay László körli számvevők: Szatmáry Károly,
Fias Kálmán, Kalmár István, Varga Béla.

Tanügyi bizottság elnöke: Varga Béla.

Körlátogatók: Szatmáry Károly, Székelyhidny Béla, Kálmán
István, Csokonay József.

Orsz. Lelkészn nyugdíj és özv. árva gyámintézeti bizottság,
tagjai: Bányay László, Takács Zsigmond, Fráter István, Pappszász
Lajos.

Egyházmegyei közalapi végrehajtó bizottság tagjai: Bányay
László, Szabó Mihály, Fráter István, Pappszász Lajos.

Egyházmegye tőkesegély bizottság elnöke: Végh József,
tagjai: Szabó Mihály, Jakab József, póttag Bónis Elemér.

Missziói bizottság elnöke: Végh József, tagjai: Kiss István
Bónis Elemér, Dr. Gulácsi Sándor.

Adóügyi bizottság tagja: Végh József.

Építettő bizottság tagja: Szilágyi Zsigmond.

A nagyváradny leánynevelő intézet igazgató tanácsának tagja:
Lengyel Pál.

Az egyházmegye felügyelete alatt áll a régebbny lelkészi
gyámintézet 7900 kor. 21 fill. vagyonnal (ugyszintén a tanító
egylet régebbny gyámpénztára 29,451 kor. 49 fill. vagyonnal.)

Az egyházmegyébe tartozó egyházak készpénzeinek és alap-
jainak összege 136,501 k. 92 fill., alapítványainak összege
187,234 k, 12 fill. Összesen 323,737 kor. 04 fillér. Mindeniknek
más-más rendeltetése van. Magának az egyházmegyének is van
26,262 kor. vagyona.

Az egyes egyházak költségelőirányzata szerint 1917. évben

a szükséglet 286,947.60 kor. a fedezett 353,286.19 k. a hiány 33,661.41 kor. volt, mit újabb pótkivetéssel kénytelenek fedezni az egyházak.

Az egyházmegye felügyelete alatt áll a tanító egyesület régebbi gyámpénztára 19,451 kor. 49 fill. vagyonnal.

A tanító egyesület elnöke: Molnár Antal, jegyzője Csókai Lajos, pénztárnoka Szilágyi Árpád.

Érmelléki ref. segély egyesületi pénztárnok Hajdu József nyug. tanító.

Egyházmegyei tanító képviselők: Molnár Antal, Csóka Lajos, Szatmáry Károly, Kiss Lajos.

Egyházmegyei közgyűlés a felolvasott emlékiratot ugyszintén az elhangzott egyházi beszédet és esperesi megnyitó beszédet jegyzőkönyvében megörökíteni határozza

Elnökség a diszközgyűlést bezárja.

Tárgymutató.

(A számok a jegyzőkönyvi számokat jelzik)

Álmosdi egyház rozs megváltása	73
Béldi Adél szalacsi tanítónő megerősítése	55
Bodor Pál lemondása a jegyzői állásról nem fogadtatik el .	76
Egyházkerületi 267—1917 sz. határozat meghirdetése . .	41
„ 277—1917 sz. „ „	42
„ 289—1917 sz. „ „	43
Egyházmegyei jegyzőkönyv hitelesítése	80
Egyházmegyei diszközgyűlés jegyzőkönyve	81
Érábrány egyházfentartási alapja	78
Érábrányi énekvezér fizetésének emelése	79
Elnökség a gyűlést megnyitja	37
Esperesi jelentés	39
Esperesi időszaki jelentés	40
Esperesi káplán díjazása	48
Érsemjén 100 %-os pótdója	71
Gálospetri egyházfentartási alapja	60
Gyűlés alkotó tagjainak számbavétele	38
Gyámintézeti pénztár számadása	59
Kólyi állapotok megvizsgálására bizottság kiküldés . .	74
Lelkészi özvegyek és árvák járulékának felemelése . . .	45
Módi Irma tótii tanítónő megerősítése	52
S. Nagy Ferencz álmosdi tanító megerősítése	56
Nagyváradai tanítónőképző költségvetése	61
„ „ igazgató tanácsának köszönete	62
Nagylétai alapítványok	65
Nagylétai adásvételi ügyek	66, 67, 68
Posta Emma éradonyi tanítónő megerősítése	53
Pólya Emilia álmosdi tanítónő megerősítése	51
Piskolt felterjesztésére utasítás	69

Piskolt legációit nem szervez	70
Reformációi 500 éves alapítvány	46
Stóla díjak megállapítása	44
Segélyegyleti kérvények	75
Számvevőszék jelentése	50
Számvevői jelentés az egyházmegyei pénztár számadásáról s költségvetéséről	58
Székelyhidi egyház alapítványai	63, 64
Tanügyi bizottsági elnök jelentése	49
Terményjárandóságok újbóli értékelése	47
Tanítók eskütétele	57
Tóttii egyház kölcsöne	72
Tollas István tanító felebbezése	77
Végh Irma bihardiószezi tanítónő megerősítése	54

